

BUDAPESTI CZÉGEK.

Fényképészeti készüléket
 műkedvelők számára, legújabb
 uti-tárcsákat a tirage rapid,
 kitűnő szemüvegeket megvizsgált
 maximal-láshőmérőket, Ane-
 roid (légsúlymérőket) szabadal-
 mazott rajzeszközöket ajánl
CALDERONI ES TARSA.

Herbster Ferencz
 mechanikus.
 Varrógép- és velociped-raktár.
 Akácfa-utca 5. sz., a népszínházzal
 szemben. Ajánlja gazdaságos felszerelt
 raktárát a t. közönségnek mindennemű,
 legjobban szabályozott varrógépekből.
 Javítások szilárdan, személyes felügyelet alatt teljesíttetnek.

FÖLDVÁRY IMRE
 férfitárcsa- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
 IV., Koronaherceg-utca 11. sz., a főposta mellett és
 VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Saját szabászat. — Telefon. — Arjegyzék bérmentve.
 Cégem össze nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) céggel.

LATZKOVITS A.
BUDAPEST,
 IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
 Cs. és kir. szabadalmazott fehérnemű-gyáros
 ajánlja
uri divat- és fehérnemű-újonságait.

Hirdetések felvételnek
 a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-
 hivatalában, Budapest, IV. ker.
 Egyetem-utca 4. szám alatt.

Báró Kemény Zsigmond
 összes beszélei.
 Kiadja a Kiszalud-Társaság.
 Két kötet.
 Ára füzve 3 frt, vászonba kötve 3 frt 60 kr.

Gummi
 Valódi párisi gyártmány, jótállás mellett, orvosi tekin-
 télyek ajánlata szerint teljesen biztos és ártalmatlan.
 Gummi és halhólyag test. 1.— krtól 6 frt.
 Capotes americans rövid 2.— 5
 Párisi női szivacska... 2.— 5
 Irrigator... 1.80 5
 Eredeti penarium celsivium (Peloponnus) Menzinger tanár
 szerint, vezetővel 1.80—2.50 Szabadalm. havihaj elleni
 kötelek „Diana-ör” frt 3.50—5 minden hüvelynek nélkülöz-
 hetlen. Gyűjtemény uraknak 3—10 frt.
 10 forintosnyi megrendelésnél 10—15% árkedvezmény.
 Megrendelések pontosan és diszkrét eszközöketnek.
KELETI J. es. és kir. szab. kötszer-gyártó.
 Budapest, Koronaherceg-utca 17.
 Árjegyzék ingyen, zárt borítékban.

A 82,502/II. sz. rendeletben a magaskormány részéről ajánlva
Tűzi fecskendők
 tökéletes ventilrendszerrel (központi fém-ventilek
 egy csuszban egyesítve). Különlegességek, községek,
 tüztőlők és gyárak részére, tüztőlők szerek minden
 nemben, anihilátorok,
 kender- és spirál-töm-
 lők, felszerelések tűz-
 oltók számára, sisakok,
 övek, stb., szab. létrák,
 építési és kutszivaty-
 tyúk, mindennemű ar-
 maturák, gőzfertőtle-
 nitők, szerszámok,
 jutányos árban jótállás
 mellett kaphatók
Tarnóczy
 tüztőlők- és
 gépgyár-részvény-társaságnál Budapest.
 Gyár: Külső váci-út 95. — Mintalep: Teréz-kört 36. sz.

A szénsavdus ásványvizek királya a
BORSZÉKI BORVIZ
 kitűnő gyógyviz és
 üdítő ital
 mindenütt kapható.
 Budapesti főraktár
RAJCS ZOLTÁN-nál
 VIII. ker., József-körút 10. szám.

KÉZDI-POLYÁNI
„VÉNUS”
 A VILÁGNAK LEGSZÉNSAVDUSABB
 TERMÉSZETES ÁSVÁNY
 VIZE
 Kézimunkákat
 minden genre-ban, valamint minden
 létezhető hozzavaló kiegészítő czikke-
 ket ajánl
WALD GYULA
 Budapest, VII., Király-utca 21. sz.
 Kézimunka-gyár és rajzterem. Leg-
 régebbi üzlet ezen szakmában.
 Jótállás mellett mosható és szín-
 tartó hímzővel 12 motring 30 kr.
 Gazdaságos illusztrált árjegyzék ingyen
 és térmentve.

Nelkülözhetetlen minden háztartásban!
Petroleumgáz-főző
 bél nélkül, nem füstöl,
 nincs korom, a láng tel-
 szes szerint szabályoz-
 ható, a nyaralóban helyette-
 sít a kályhát. Ára 10 frt.
 Kapható csak
DESSAUER és MARKUS
 gépüzletében iparszakmák részére,
 VI. ker., Lázár-utca 13. sz.
 Nagy választék mindennemű gépekből a papír-, fa-,
 fém- és pléhipari célokra.

!!Korszakunk követelménye!!
 Egy fog 1 frt 50 kr.
FOGAK
 készíttetnek
GRÓSZ LAJOS
 fogtechnikai műtermében, Budapest,
 Magyar-utca 2. szám,
 a legjobb amerikai anyagból Egész fogsorokat
 ugyanezen arányban. 1878-ban alapított műter-
 memet 1895 augusztus 1-én Kerepesi-ut 6.
 Kerepesi bazár II. emeletére helyezem át.
 Ünnepe és vasárnapon található d. u. 5-ig.

SCHLICK -féle vasöntőde és gépgyár-részv.-társ.
BUDAPESTEN.
 Gyár és irodák: Városi iroda és raktár:
 VI. kerület, külső váci-ut 29—35. szám. Podmaniczky-utca 14. szám.
Gőz- és járgány-cséplőkészületek,
számos első díjjal kitünt. Schlick-féle szab. 2 és 3 vasu ekék,
 mélyítő és egyetemes aczél-ekék,
 eredeti SCHLICK- és VIDATS-éle
egyvasu ekék, talajmivelő eszközök,
 valamint
Schlick-féle szab. HALADÁS sorbavetőgépek.
 Takarmánykészítő gépek, daráló, őrlőmalmok és mindennemű gar-
 dasági gépek. Eredeti amerikai kévekötő és marokrák arató-gépek
 és fűkaszó gépek, szállítható mezel vasutak stb.
 Előnyös fizetési feltételek. Legjutányosabb árak.
 Árjegyzék ingyen és bérmentve

WEINWURM ANTAL
 fényképész első magyarországi
 chemigraphiai műintézete
 Budapest, IV., Károly-utca 3.
 készít mindennemű
 cinkdésztűt, dűzöt,
 antotypia, phototypia,
 chemigraphia és chro-
 motypia után. Alap-
 rajzok, térképek, ha-
 lózatok fotolitografi-
 álon a legjutá-
 nyosab-
 ban sok-
 szorosít-
 tatnak.
 Külön
 berendezés
 házonkívül
 való fénykép-
 felvételekre.

31. SZÁM. 1895. BUDAPEST, AUGUSZTUS 4. 42. ÉVFOLYAM.

Különleges feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
 POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6 •
 Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
 félévre — 4 •
 Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.—
 félévre — 2.50
 Külföldi előfizetőkhez a postai-
 meghatározott viteldíj is csatolandó.

KOVÁCS FERENCZ.
 A MAGYAR Tudományos Akadémia egyik leg-
 újabb választott tiszteleti tagja Kovács Fe-
 rencz, kinek neve különösen a múlt évben
 kiadott nagy munkája után országszerte isme-
 retes.

E munka «Az 1843—44-ik évi országgyűlési
 alsó tábla kerületi ülésének naplója». A Tuda-
 ományos Akadémia néhány évvel ezelőtt a tör-
 ténettel foglalkozók elébe nem pályakérdésül,
 hanem feladatul tűzte ki, mintegy ohajtásul je-
 lölte meg azt, hogy igyekezzenek a kortörténeti
 rajzok megírására legbecsebb forrásokul szol-
 gáló országgyűlési tárgyalási jegyzőkönyveket
 és naplókat egybegyűjteni. Ezen ohajtásnak tett
 részben eleget Kovács Ferencz, midőn azon örökre
 emlékeztet, szabad szellemű ország-
 gyűlésnek, melyen ő 20 éves ifjú korá-
 ban mint egyszerű jurátus vett részt,
 kerületi üléséről szóló naplóját nagy
 fáradsággal egybegyűjtötte, s a művet
 saját költségén ki is adta 1894-ben
 hat nagy kötetben. Kovács Ferencz e
 nagy munkájának összes példányait
 a Magyar Tud. Akadémianak aján-
 dékozta, mellé csatolván még 2000
 forintot oly rendelkezéssel, hogy a
 könyv árából begyűlendő pénz és a
 mellé csatolt összeg egy nagyobb tö-
 kévé növelve szolgáljon alapjául a
 Magyar Tud. Akadémia által kitű-
 zendő történelmi pályakérdések díja-
 zásának. Hogy mily szívesen fogadta
 az Akadémia ez ajánlatot s főként
 hogy mily becsesnek ismeri el törté-
 neti irodalmunkra nézve a nevezett
 munkát, mutatja az a már említett
 tény, hogy ez év május havában Ko-
 vács Ferenczet tiszteleti tagjául vá-
 lasztotta.

Ugyancsak nem rég történt, hogya-
 ját egyháza, a hódmező-vásárhelyi re-
 formátus egyház is igen szép megtisz-
 teltetésben részesíté Kovács Ferenczet,
 midőn életnagyságú olajfestményű
 arcképét ünnepélyes közgyűlésében
 leleplezte. E leleplezés ünnepe volt
 nemcsak a ref. egyháznak, hanem a
 városnak is, de ünnepe volt főképen
 a jótékony szellemének, mert Ko-
 vács Ferencznek a polgári és egyházi

élet terén épen egy félszázad óta tartó buzgó mű-
 ködése, az ő bőkezű adományai, nagy alapítvá-
 nyai úgy a város, mint az egyház anyagi és
 szellemi ügyeit igen előmozdították, sőt jótékony
 hatásukat különösen a szellemi haladás terén e
 város határain túl is széles körben éreztetik. S
 Kovács Ferencz ez alkalommal is újabb okot
 adott a már rég megérdemelt ünnepeltetésre.
 Ugyanis, mikor dr. Baksa egyházi főgondnok
 üdvözlő beszédét befejezte, az érdemes férfiú
 édes anyja emlékének megörökítésére 10,000
 forintot ajánlott föl egy új református templom
 alapjára.
 E csaknem egy időben nyert két kitüntetés
 alkalmával alkalmoszerűnek vélem e helyen
 röviden ismertetni Kovács Ferencz életét és
 munkásságát, bemutatván egyúttal arcképét is.

Kovács Ferencz 1823. május 11-én, szüle-
 tett H.-M.-Vásárhelyen, iparos, de régi nemes és
 vagyonos családból. Korán özvegyen maradt édes
 anyja gondjai alatt nevelkedett 1839-ig, attól fogva
 pedig 1842-ig Debreczenben a jogot hallgatta.
 Majd Késmárkra ment a német nyelv elsajáti-
 tása és ügyvédi gyakorlatszerzés végett; de már
 1843—44-ben az országgyűlés egész ideje alatt
 Pozsonyban találjuk Csongrád megye követe,
 Klauzál Gábor, a későbbi miniszter mellett mint
 jurátust. Azután ügyvédi vizsgálatot tett és ügy-
 védkedni kezdett; de e pályára nem sok kedvet
 érezvén magában, csakhamar abbahagyta s me-
 gyei szolgálatba lépett, 1845-ben Csongrád megye
 aljegyzőjévé választatván meg. 1846—48-ig a
 magánéletbe visszavonulva élt, mivel az ez idei
 választásokon a konzervatív pártnak sikerült
 felülkerekedni a reformpárt ellené-
 ben, a melyhez Kovács Ferencz is tar-
 tozott. 1848 tavaszán újra a reform-
 párt lévén a győztes, Kovács Ferencz
 vásárhelyi szolgabíró lett s e fontos
 hivatalban szolgált városát a szabad-
 ságharc lezajlásának végéig, 1849.
 augusztusig. Ekkor ismét visszavonult,
 gazdálkodással foglalkozott s különö-
 sen a fa- és legfőbbképen a gyü-
 mölesfaternyésztés meghonosítására
 irányzott törekvéseivel igyekezett hasz-
 nára lenni polgártársainak. Az alkot-
 mányos élet derengésének kezdetén
 megyei főjegyzővé, majd 1861-ben
 H.-M.-Vásárhely orsz. képviselőjévé
 választott. Az országgyűlés elosz-
 lása után ismét a magánéletbe tért s
 otthon az ipar, közgazdaság és vasút-
 ügy terén és köznevelődési egyesüle-
 tek létrehozásán buzgólkodott nagy és
 maradandó sikerrel. 1867-től fogva
 jó ideig mint alispán szolgált a me-
 gyét; 1881. után újra orsz. képviselő-
 jévé választotta a város. Utóbb lelé-
 pett a nyilvános szereplés teréről, csu-
 pán városa és különösbbe egyháza
 javának élt; de titokban, senkitől sem
 sejtve, fáradságtalanul dolgozott azon
 a nagy munkán, a melylyel most —
 dicsőségre nem vágyva — oly nagy
 megtiszteltetést vívott ki magának.
 Kovács Ferencz igen buzgó tagja
 felekezetének s régi idő óta tekintélyes
 helyet foglal el az egyház érdekeiért

KOVÁCS FERENCZ. Ellinger fényképe után.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)

küzdök sorában. A vásárhelyi reform. egyháznak az 50-es évek óta presbytere, egy ízben főgondnoka is volt; a békés-bánati egyházmegyének három évtized, a tisztántúli egyházközségének pedig egy évtized óta tanács bírja.

Az egyházi ügyek körül szerzett érdemeit szépen méltányolja az 1881. évi ref. zsinat Emlékkönyvében megjelent életrajza, melynek alapján közlök egy rövid történetet.

«Hogy a békés-bánati egyházmegye a pápens idejében (1859—60) a törvényes önkormányzati téren hűséggel megállott, főleg neki köszönhető. Az esperes ugyanis, egyik vásárhelyi lelkész, a Makóra egybehívott egyházmegyei gyűlést a hatóság tiltalom szerint el akarta napolni. Kovács azonban felszólította az esperest a gyűlés megtartására s a nagy családú lelkésznek azt az ünnepélyes biztosítást adta, hogy azon esetre, ha őt a gyűléstartás miatt baj érné, ne aggódjék, mert míg neki (Kovácsnak) egy darab kenyere lesz, meg fogja azt az esperessel és családjával osztani. Az esperes és másik társa tehát megindultak Makóra, de a képzelhetetlen nagy sár miatt nem haladhatván, csakhamar visszafordultak. Kovács Ferencz és a többi vásárhelyi presbyterek szemben találták őket, útasították, hogy több lovat fogassanak kocsijok elébe és semmi esetben otthon ne maradjanak. Kovács és társai jobbra gyalog tettek meg az utat, mert az ő kocsijok sem tudott a sárban haladni. Estére a vásárhelyiek mind megérkeztek Makóra, s ekkép lehetségesé vált a gyűlés megtartása, a minthogy az másnap a szintén megjelent császári biztos tiltakozása ellenére nagy lelkesültség közben meg is tartott.»

Családi életében csendes, zavartalan boldogság veszikörül Kovács Ferenczet. Neje, Küry Terézia, a szó legteljesebb és legnemesebb értelmében viseli a «feleség» nevet, osztozván férjének nemcsak örömeiben és bajában, hanem városa és egyháza iránti buzgó szeretetében és áldozó-készségében is. Nevét és jótékonyágának emlékét férjével együtt őrzik nagy számú alapítványaik.

Főntebb már említett két nagy alapítványán kívül még különösen említésre méltó Kovács Ferencznek két nagyobb adománya. Nem régi-ben ugyanis a vásárhelyi ref. főgymnázium fen tartására adott 5000 forintot s a két évvel ezelőtt megnyitott városi «Szeretetház» létrehozásához, mely a város tehetetlen szegény öregeinek ápolásával és árvagyermekének nevelésével a felebaráti szeretet nemes munkájában például szolgálhat sok hasonló nagyobb város előtt, szintén 5000 frtnyi összeggel járult.

Általában Kovács Ferencz pályáját a haza, szülővárosa és egyháza iránti szeretet, az azok ügyeinek előmozdítására irányuló lankadatlan buzgóság jellemzi. Meg is találta, de meg is fogja mindenkor találni ennek méltó jutalmát hitfelei, polgártársai szeretetében s honfitársainak általános becsülésében.

Sólyom Lajos.

EGYEDÜL.

(A korintnciozi fürdőben.)

Csergedező patak	Minek is hervadna
Tova-tova nyargal,	Itt, szerelem nélkül?
Most vig cseveggel,	A susogó habba
Majd lassu morajjal,	Könyem árja vegyül . . .
Hab habot ölelve,	Oly sivár az élet
Mintha kéz a kézben:	Egyedül . . . egyedül!
Bérece rejtékéből	A patak felett, ott
Ugy iramlík épen.	A bérc oldalában,
Ki-kicsap egy hullám	Illatos fenyőfák
A virágos parton,	Ringanak kékjában.
Hogy egy-két virágot	Karjaik kitarva,
Kebelére hajtsón . . .	Egymásba omolnak.
Pajkos enyelgéssel	S mintha lelke vón' ez
Játszadok vele:	Összefon bokornak:
«Halva is elviszlek,	Titkos, édes sohaj
Hogya nem jössz elve»	Száll belőle égnek;
A susogó habba	Rá az ág hegynek;
Az bele is szédül . . .	Szellő is fölébred,

S esókot lop a lombrol,	Csókot lopni sem kell,
Meg-meg tova szállva:	Ingeny osztogatja
Édes mézes csöppként	Egy-egy édes emlék
Ejti másik ágra . . .	Mézidő harmatja . . .
Nézem, nézem, a mint	S mint a tündér-álmon,
Ágról-ágra repül . . .	Rája visszatérnek
S sohajtok utána,	Régi szép ábrándok,
Egyedül . . . egyedül!	Hamvadó remények,
Fejem fölött kékes	S szerelem, a szívnek
Fellegek uszkálnak,	Éltető világa,
A lelkem is, mintha	Mindaz a mi édes,
Öltne lenge szernyat:	Mindaz a mi drága,
Fölrepül a szellem	A természet titkos
Nagy birodalmába,	Bíbjában egybegyül! . . .
S mint a szellő, úgy száll	Megtelik a lelkem . . .
Ő is, ágról-ágra.	Nem vagyok egyedül!

Ilyés Bálint.

A FECSKE.

Soká látni a tó vizét
Remegve — remegve,
Ha szárnyával meglegyinti
A fecske — a fecske,

Jaj de hánnya karikáit
A hullám — a hullám,
Bár a fecske messze jár már
Az utján — az utján.

Engemet is megérintett
A szárnya — a szárnya,
S elszállt fecském, az a drága
Leányka — leányka.

Szívem-lelkem most is remeg
Azóta — azóta,
Pedig ő már boldog fészek
Lakója — lakója.

Veszelei Károly

A PUSZTÁN.

Nem halt még ki, nem halt még ki
A szép magyar nóta,
Magszólal még pusztákori a
Pásztor tilinkója.

Most is csak úgy kesereg még,
Mint valaha régen,
S egy sirdogál szomoruan,
Csöndes nyári éjen.

Mindig akad egy-egy legény,
Kinek szíve gyászol,
S panaszt mond az éjszakának
Csalfa szép leányról.

S lány is akad — Isten tudja,
Ki mindig tesz róla,
Hogy soha se halhasson ki,
A bús magyar nóta.

Veszelei Károly.

GR. ZICHY ÉS UTITÁRSAI DAGESZTÁNBAN.

Levél a Kaukásusból a «Vasárnapi Ujság»-nak.

A Kaukásusból rokon népeket kutató magyar utazó társaság két hetet töltött a Kaukásus legkeletibb tartományában, a vadregényes, zordon Dagesztánban.

Ez a «Hegység» valóban méltó a nevére. Hegy hátán hegy s köztük mély szakadékok, keskeny völgyek, rohanó patakok és szilajul hullámzó folyók. Itt-ott kiszélesedik egy-egy völgy s gazdag termőföldek, virágos rétek diszlenek a hátán, másutt ellaposodik a hegyek teteje, magas fensíkot alkot s megtermi (bár soványan) az emberi élelem legszükségesebb kellekeit. A tartomány legbelsejében ott fehérlenek nyár derekán is a ragyogó, 14—15,000 láb magas havasok, méltó keretül az 5—8000 lábnyi magas fensíkokhoz.

Az egész tartomány nagysága 25,787 □ verszt. (Egy verszt valamivel több egy kilométernél.)

Lakosságának száma a legutóbbi népszámlálás szerint 590,356, a kik közül csak 6420 az orosz.

A többi lakosság 23 külön nemzetiséghez tartozik, nem számítva a tájszólási különbségeket. Valóságos néprajzi egyveleg ez a hegyes és legnagyobb részt erdőlen ország. A szomszéd falvak sem értik egymás nyelvét, legfőkébb tátrul ha tudnak egymással érintkezni.

A mily érdekes ethnografiai tanulmány-tárgy a jelenben, épen oly érdekes és változatos e tartomány múltja, története.

Minket első sorban a legmagasabb fensíkon lakó hunok és avarok érdekeltek és vonzottak oda, a kik az irodalomban Avaria-nak nevezett Avarisztán tartományban és körülötte laknak.

Történetük kezdetét sötét homály fedi. Örmény történetírók szerint Dagesztán vidékét már Krisztus születése táján hunok lakták. Latin és görög s keleti írók is emlegetik ezeket, mint a Kaspi-tenger keleti partjának lakóit s egy időben a híres derbenti kapu (porta Caspica) urait.

De történetük nagyon homályos és fogyatékos. Nem tudjuk, miféle kényszerítő okok szorították őket föl a síkföldi termékeny helyekről a magas fensíkokra. Hogyan keveredtek össze az avarokkal úgy, hogy most a hun szók csak a helynevekben vannak meg (és pedig igen sok helynévben), míg a népet együttesen avarnak nevezik. Nyelvük összekeveredése is megfejtelen rejtelmüddel.

Hagyományaik szerint őseik a Dunánál laktak. A georgiai krónikák szerint a hunokat egy georgiai király (Mirian) telepített le Dagesztán hegyeire, mikor azok a IV. században Kr. u. országába beütöttek, de megverettek.

Tudjuk, mennyire érdekes a hunok és avarok története a magyarok őstörténetének földterítése szempontjából.

Minden jel arra mutat, hogy ezek az itteni hunok és avarok a Magyarországon lakott hunok és avaroknak a népvándorlás folyamán elszakadott töredékei. Régi fegyvereik, ékszerük (főképp a máig is használt fülöngyök), házi eszközeik egy része (pl. az üst, balta, sarló) egészen megegyeznek a hun-avar korszakból származó magyarországi régészeti leletekkel.

A néptypus is sok hasonlóságot mutat a magyarral. Tánczuk a magyar csárdás motívumai-ból áll, sőt még fűgőbb, szilajabb, daliásabb a férfiak s kecsesebb a nők. Dalaikban (melyeket a mohamedán vallás, úgy látszik, némileg kiforgatott és eredetiségükből) szintén föllelhetők a magyar népdalok jellemző vonásai.

Ennek a hun-avar népnek fölkeresésére indultunk ki Bakuból június 24-én, miután oda Közép-Ázsiából visszatértünk. Június 25-én hajnalban a nagy történelmi multú Derbent város előtt bömbölt fel álunkból a III. Sándor csár nevével viselő hajó. Sieltünk a fedélzetre s mint a Mekkát néző kegyes muzulmán zarándok, sovár tekintettel néztük a tengerparttól a magas hegyesüsig keskeny vonalban felhúzóó ódon várost, két oldalán hatalmas, tömör falai és vaskapuival. Az «ismét látás»-ra búcsúztunk csak, mert itt szándékoztunk majd kijönni Dagesztánnak a tengerpartig előnyúló hegyei közül.

Még egy félnapig hintáztott bennünket a régi Kozár- (most Kaspi-) tenger. Petrovszk kikötőjében szállottunk ki, nem irigylve az asztrakáni útítársak további sorsát a zivatarosra vált haragos tengeren. Mi a hullámverésel könnyen daczolhattunk a pompás tengeri fürdőben, köztélbe kapaszkodva. Így is összecaptak ugyan fejünk felett a hullámok jó néhányszor, de legalább megszabadítottak bennünket a bakui tengeri fürdőben szerzett petroleummáztól.

Maradt időnk még a közeli régi kozár város, a most lat nép által lakott Tarki falu (aul) megtéktésére is.

Ez volt az első dagesztáni falu, a melyet láttunk, a dagesztáni aulok érdekesen jellemző vonásaival. A hegyoldalakra rakott lapos fedelű kőházak, mint valami fecskéfészkek, lépcsőzetesen függnek egymás felett. Mind megannyi régi váromnak látszik messziről. Ilyen a Shamyly szülőfaluja, a képen bemutatott Gimri is (Avariában). Még jellemzőbb Derbent közelében a hegyfokról a völgybe leereszkedő Kubácsi aul (a Tabesszeráni kerületben), a Derbent mögött messzire benyúló híres kőfal-erődítvények egyik végső őrtornyával.

Június 26-án hajnalban «Noé bárkáján», egy kilencz üléses, haj lovas postakocsin indultunk Dagesztán belsejébe, a közeli főváros, Temirhán-Sura felé. Egy óra múlva magas hegy tetejéről gyönyörködhetünk a pompás kék tengerben s a mellette elterülő széles, sík földszegélyen, a hol hajdan hunok, magyarok, kozárok, stb. hullámzottak, most tatárok és kazikumikok laknak.

Már ez első hegynél szemünkbe tűnt, mily erdőlenek, kopárak ezek a hegyek. Hadászati okból, szándékosan tarolták le őket, mert midőn az oroszok Dagesztánt meghódították, az erdő jó rejtékhelyül szolgált a benszülőtt hegyi lakóknak, a kiknek fölkelésétől most is tartanak.

Temirhán-Surán a kormányzó, Csavesadze georgiai herceg nagy szíveséggel fogadott, vendéglét bennünket és táviratilag intézkedett útunk előkészítéséről. Neki köszönhetjük, hogy egész utazásunk alatt Dagesztánban mindenütt tüntető vendégszeretetre találtunk.

Június 27-én az első posta-állomáson Dsen-gutáj faluban vásárj levén, a vidéki nép beöngyöngyölt a «bazárra». Kiváncsian néztük a dargói népet, Dargó kerület és vidéke lakóit, a nőket nagy fülöngyökkel, a férfiakat nagy fűrty báránybőr sapkáikkal. Egy puliszka-főzészhez készülő dargói férfi párt a kiszil-jári (vörösmarti) hegyen, három nagy fülbevalós asszonyt pedig a legközelebbi lovától-állomáson, Urna aulban, le is fényképeztünk.

Az éjjeli szállásul választott állomáson, Khodzsalmaulban volt alkalmunk aztán a dargóiak élelmességéről is meggyőződnünk. Egész bazárt rendeztek néhány percz alatt s minden ócskaságot a nyakunkba akartak varni drága pénzen. Vettünk a tervezett néprajzi kiállítás számára fülbevalókat, kancsókat, s a mi a leg-érdekesebb, a régi római mécseshez teljesen hasonló, itt most is használatban lévő mécseseket.

Útunk vadregényes része másnap (június 28) következett, miután a kemény falószakon és földön hálással úgy a hogy kipihentük a megelőző napi 76 versztnyi (11 mérföldnyi) hegyre fel, hegyről le tett utat.

Kalandosan kezdődött az utunk mindjárt az indulásnál. A Kazi-Kumik-Kojszu folyó meredek partján a lovak megbokrosodtak s a mély szakadékok felé rohantak. Látna a komoly életveszélyt, egy pillanat alatt kiugráltunk a bárkából. Egy-két arasznyira állott meg a kerék a mély örvény felett.

A mai első hegy tetején áll Kuppa aul, sziklafalak fölött. Az út egy sziklafalra a házak alatt vezet el. A 3500 láb magas tetőről meredek szakadékok fölött kigyózdva ereszkedik alá a keskeny út a Kara-Kojszu folyó völgyébe. A záporos eső alámosta az utakat, úgy, hogy egy-egy helyen alig mehettünk át. Az elől lovagló csapárok előre kikémlték az utat s a veszedelmesebb helyeken leszállásra intettek bennünket.

Szálló állomásnál lovakat váltva, neki vágunk a sziklafalakba vésett, Hunib-ra vezető hegyi

útnak, a mely a sziklák közé szorított Kara-Kojszu (Fekete-folyó) zúgva morajló fekete habjai fölött kigyózdik. Aztán átkelve a vaskapukkal elzárt és katonákkal őrzött erődített hidon, Hunib sziklabérczei alá érkezünk, a melyre a Bariatinszki Sándor herceg, Shamyly legyőzője által (1863—70-ben) építtetett műút vezet föl. Bariatinszki-örvény nevezik az alsó kaput is, a mely az orosz erődített város alatt áll, míg a felsőt, a mely a fensík bejáratánál emelkedik, a régi Hunib aul felé vezető út szánánál, Shamyly-kapuknak hívják. A kettő között a sziklák alatt egy magas kőoszlopok hid látszik, a melyen, mint a kapuknál is, állandóan katonai őrség tanyáz.

A völgy felé kiszökő hegyfokon 46,000 láb magasságban áll a várparancsnok ezredes emeletes lakóháza, remek kilátással a Kara-Kojszu völgyére s az átelleni magas hegyekre. Itt tanyáztunk harmadfél napig (június 28—30.) Vachov grúz herceg «nacsálnik» (főnök) vendégszeretettel élvezve, tanulmányoztuk a vidéki hun, avar és akuzsin nép életét s megtéktettük e hegyi lakók egy emberöltővel ezelőtt lezajlott szabadságharcának történelmi emlékhelyeit.

Itt, Hunib sziklaváráiban vívta az avar Shamyly utolsó harcát, egyetlen falujára, Hunib aulra szorította. A hol most az orosz várfalak, erődítvények és kaszárnyák állanak, onnan szórták az ő agyú a százannyi ellenség rohamra vezényelt csapatai ellen a pusztító tüzet. Csak miután 4000 orosz önkéntesnek sikerült Hunib háta mögött a sziklafalokon kötélhágásokon fölhatolni s a muridákat (a hit harcósait) hátulról megtámadni, vonult vissza Shamyly a fensík közepén álló kicsiny auljába, melyet az oroszok aztán rommá löttek. Mái is úgy áll; felépíteni s benszülőttnek a fensíkon laknia nem szabad.

Utazó társaságunk új tagja, Wuttke Károly müncheni festő, lefestette Shamyly utolsó lakóházát. Alább a szemben álló nyírjes erdőben ott áll a Bariatinszki-kápolna, közepén azzal a nagy kővel, melyen ülve a győztes orosz vezér fogadta Shamyly hódolatát. A fölötté elterülő pázsitos réten kedélyes lakoma fejezte be a kirándulást, melyen avar, grúz, orosz, magyar, német, olasz dalok s még a latin «Gaudemus igitur» is felharsantanak. Shamyly szelleme el-szoroghatta a nyírfaik rezgő levelei zizegésében, hogy «örökbe uram pogányok jöttek!»

Június 30-án délelőtt búcsút vettünk Hunib nagymelékü kezzeitől és szíves házi gazdáinktól. Gyalog ereszkedtünk le a meredek kigyózdó úton s egy óra múlva az orosz trónörököséről György-hídnak (Georgijevszki-most) nevezett szalti hídnál voltunk, mely a Kara-Kojszu fölött köti össze a sziklafalakat a Hunzák felé vezető úton.

A legfontosabb hadászati pont ez Dagesztánban: Hunib és Hunzák kulcsa. Két végén erőd, oldala s teteje vasból van; födelén ágyúgolyó ütötte szakadások vannak a legújabb időből, mikor a török-orosz háború idején a hegyi lakók fölkelték és a hidat elfoglalták. Azóta egy szakas orosz katona őrzi állandóan e vaskapus hidat.

Ezen átkelve, kezdehettük csak a kapaszkodást a másfél mérföldnyire folyást emelkedő hegyi úton, a melyről főképp a leereszkedés volt veszedelmes a túlsó oldalon, az Avar-Kojszu mély völgyébe. Az esőrongálta úton vízmosások, szikladarabok nehezítették a haladást; egy megáradt patakon való átkelésnél egy benrekedt és a zúgó habok közt hagyott trojka (postaszekér) állotta útunkat. Wosinszki lefényképezte az akadályverseny emlékeül.

Karadach-on, a Hunibon, jó ismerősünk

lett avar kerületi rendőröknek házában töltöttük az éjt s onnan indultunk neki másnap (július 1.) az utolsó és legnagyobb hegynek, a hunzáknak, melyre 18 versztnyi hosszan (közel 3 mérföld) meredeken kapaszkodók az Avar-Kojszu mély völgye fölött kigyózdó út. Gyönyörű panoráma, a mely elfeledtetni az út veszélyes voltát, a mely szakadékokat, melyekbe lenézni is szédület és borzadály. Ilyen vad postaút nincs több az egész Kaukásusból. A grúzi hadi-út, melynél vadabbat eddig nem láttunk, eltörpült e mellett emlékezetünkben. 4000 lábat emelkedtünk néhány óra alatt s 50—60 kanyarodással a hegytetőre érve, 5500 láb magas szép termékeny fensík terült előttünk, a hol a hő-mérséklet (esős idő lévén) nyolcz fokig (R) szállott alá. Ezt sem hittük volna két héttel ezelőtt az 56 fokos meleg Bokharában, hogy a kánikulában még fázunk is valahol.

De fölmelegített bennünket nem sokára az a fényes fogadtatás, a mely Hunzák határán várt reánk. Tizenhat hun lovas vitéz (csapár-kisérő) jött előnkbe hadnagyk vezetés alatt. Szép, dali leventék, cserkesz öltözetben, piros baslikkal (fej- és nyakvédő kámsza) a vállukon. Körülrajzolták óriás bárkánkat s úgy kísérték be bennünket Hunzák várába, s tovább a régi aulba, a hol a kerületi főnök, Szarancsov orosz kapitány fogadott s Alihanov, a hunzáki legelőbbségek ur emeletes lakában szállásolt el bennünket.

Három napot töltöttünk ott, tanulmányozva a népeletet, szokásokat, házi, gazdasági eszközeiket, fegyvereiket, hagyományaikát, tánczait, dalaikat, nyelvüket, melyekről otthon majd részletesen beszámolunk. Sok hasonlatosságot találtunk náluk a mi dolgunkkal és több olyan tárgyat, a mi nálunk a hun-avar korszakból ismeretes.

Megelégedetten indultunk (július 4.) visszatérő útunkra Derbent felé. Két nap múlva a Kaspi-tenger mocsarai között lubiczoltunk és harcoltunk a szunyogok ezreivel s védekeztünk a mocsarláz ellen.

Harmadik nap (július 6.) Derbentnek közel kétezer éves cyclops-falai alatt állottunk, a melyeken annyiszor megtörték a Kaspi-tenger nyugati sík szegélyén föl és le özőnlő néparadatok hullámai. A régi, hatalmas vaskapukból még áll vagy kilencz, az egész Derbent, a kapuk kapuja, a tengerparttól a hegyromig felnyúlva, ódon falaival úgy áll ott, mint egy megkövesült historia, regélve Nagy Sándorról, hunokról, avarokról, perzsa és kozár királyokról, arab khalifákról, stb.

Itt vettünk búcsút a vadregényes, szép Dagesztántól, a hol két kedves emlékü és tanulmányos hetet töltöttünk, egyszer fáva, máskor lánngal egve, de mindig gyönyörködve a természet nagyszerűségében és az emberek műveiben.

Szádeczky Lajos.

A KAUKÁZUS KÖZÉPLÁNCZOLATA.

A vadregényes szépségekben föltötte gazdag Kaukásusnak a közepe tájáról mutatunk be képen is egy részletet, mely az Elbrusz és Kaszbeik fő csúcsok közén s a Vladikavkazból Tifliszbe vivő híres katonai országúttól jobbra csillogtatja havas, jeges béreceit. Ez az úgynevezett közép hegyláncz, melynek hullámzatos gerinczéből két hatalmas kúp emelkedik ki különösebben, ú. m. a 15,096 lábnyi magas Kosztan-Tau és ettől keletre a 16,926 l. magas Dich-Tau. Fő tömegében mind a kettő granitból áll, s ennek köszönhetik merész, de gyönyörű alakjukat, melylyel oly méltóságos fenségben uralkodnak a velük kapcsolatos havas bérecek egész sora fölött. Emberi láb még nem igen tapodta a tetejüket. Legalább nincs ismeretes adat, mely arról szólna, hogy valamely

merész hegymászó le tudta volna győzni a rájuk való fölhatolás nehézségeit, akadályait. 1888-ban két angol és két svájci vezető indultak neki a Dich-Taúnak, de mind a négyen ott lelték halálukat.

S ez nem is csoda, ha tudjuk, hogy a Kaukázus bérczeiben a roppant magasságok és meredekségek mellett két félelmetes veszedelem fenyeget az év bármely szakában minden élet: a *lavina-omlás* és a *hegyszakadás*. E jelenségek nagyszerű, de borzasztó voltáról hajmeresztő példákat hallani különösen a Kaszbe környékén, hol minden évben előfordulnak. Nem régebben történt, hogy a Terek folyó felső völgyére egy olyan óriás lavina zuhant alá, hogy órák hosszáig tartott, míg a 8—9 ezer lábnyi magassból eredő hirhedt sebes folyó át bírta fújni a hó- és jéggátat, s évekre telt, míg az egész lavina el tudott olvadni. Ugyanez a hóomlás napokig járhatatlanná tette az arra áthaladó katonai országutát is, noha egész század katonaság és tömérdek nap-számos dolgozott a megnyitására s helyreállítására éjjel-nappal.

Nem kevésbé rettenetesek a hegyszakadások sem. Olykor megmérhetetlen sziklaóriások válnak el a meredek hegycsúcsokról s mérföldekre elhallatszós mennydörgő ropogással omlanak alá sok ezer lábnyi magasságból. A szörnyű dörgés,

zúgás hallatára rémülten menekül a völgy népe, a merre mehet; de olykor éppen vesztébe rohan, mert az omló sziklák olyan hó- és porfelhőt vernek föl, mely az egész tájat elborítja s így a szegény menekülők azt sem határozhatják meg, hogy merre érkezik a mindent pusztító veszedelem. Az ilyen hegy- és sziklaomlások aztán még nagyobb áradást okoznak a völgyekben,

GRÓF ZICHY JENŐ ÉS UTAZÓ TÁRSAI DAGESZTÁNBAN.

Wosinszky apát fényképe után.

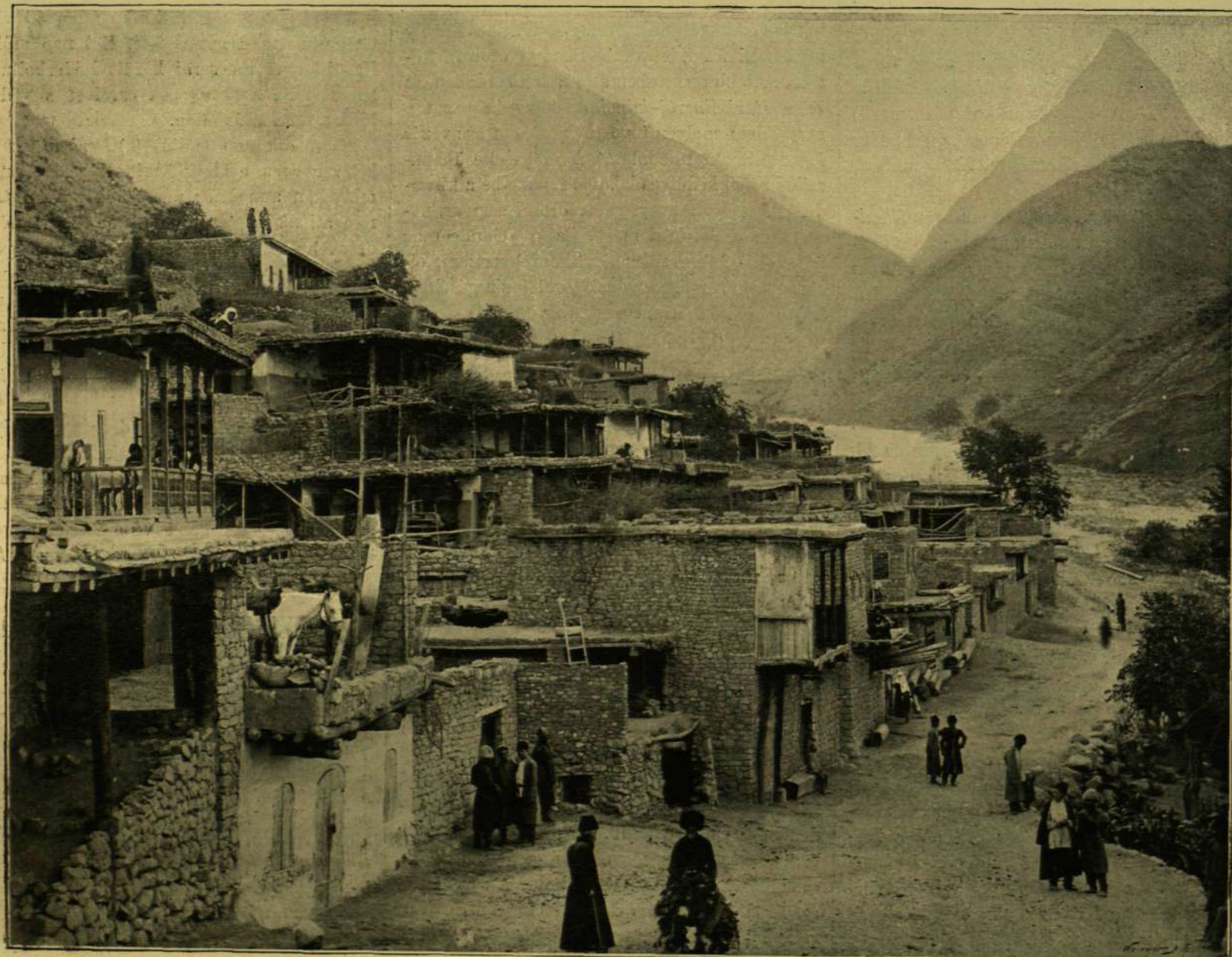
mint a lavinák, mert erősebben elzárják a vizek folyását s így sokkal nehezebben és lassabban törhetnek át rajtuk a legesebebb hegyi patakok is.

Képünk csak egy kisebb, bár igen szép cso-

portját ábrázolja (délről) a Kaukázus csúcsainak, melyek közül csak a nagyobbak számát is mintegy 150-re teszik, s melyek mellett a mi Kárpátunknak a legmagasabb tetői is csak törpe hegyecsúcsok. A Kaukázusban még népes falu is található csaknem olyan magasságban, mint a lomniczi csúcs orma; 4—5 ezer lábnyi magasságban pedig már éppen sok helység van. Ezek közül egyik legszebb fekvésű a felső Kubán folyó környékéhez tartozó Csegem völgynek ugyancsak Csegem nevű faluja, mely az ide torkoló Jilkiszuba sziklás völgy bejáratát előtt épült. Házai lapos földelű köépületek, fa tető nélkül, mert ezen a tájon fa igen szűken van; a völgy fenekében azonban eléggé alkalmas a baromtyesztésre. Kabard, cserkesz és tatár lakosai nagy vadászok. Csegem a hegyi kabardok fő helysége, melyet gyönyörű alpesi vidék környez.

DÉCHY MÓR.

Midőn gróf Zichy Jenő expedíciója által a magyar közönség figyelmé mindinkább a Kaukázus felé fordul, időszerűnek tartjuk megemlékezni arról a most külföldön tartózkodó hazánkfőről, a ki először járta be nemcsak a magyarok közül, hanem úgyszólván az egész világ turistái közül a Kaukázus vadregényes hegysegeit, s az ő ismertetései, fényképfelvételei

GIMRI, SHAMYL SZÜLŐFALUJA, A DAGESZTÁNI AVAR KERÜLETBEN.

alapján ismeri azt nagyrészt a mívelt nyugat is. Déchy Mór háromszor járt a Kaukázus legmagasabb csúcsai között s hónapokon át tartózkodott ott.

Déchy Mór Budapesten született, s a budapesti egyetemen jogot végzett, de már akkor is foglalkozott természet-tudományokkal és Szabó tanárnak szorgalmas hallgatója volt geológiai előadásain. Mint serdülő ifju már járt az Alpokban és a hatvanas évek végével és a hetvenes években, az akkor még a ritkaságok közé tartozó nagy hegymászásokban kitüntette magát és tevékeny részt vett az Alpok magas régióinak kikutatásában. E mindinkább terjedő kutatásokban majdnem minden nemzet képviselve volt, csak a magyar nem. Emlékszünk, hogy Déchy elmesélte, hogy az angol Alpes-egylet egykori elnöke, Leslie Stephen, az ismert író, egy cikket írt az erdélyi Kárpátokról, hová egyszer John Ball ismert botanikussal, botanikai célból inkább — mint mondá — odatévedt, és nem kis szatirával említé, hogy a magyar ember bizony nem arra termett, hogy egy nagy hegymászással járó nehézségeket legyőzzön. Ez is buzdította Déchy-t, és az európai Alpok legmagasabb, legnehezebb járatú csúcsain sok esetben ő volt egy-egy csúcs első megmászója. Irodalmilag is működött a külföldi Alpes-egye-

sületek közlönyeiben és földrajzi folyóiratokban; első sorban természetesen a magyar földrajzi társulat közleményeiben. Előbb az olasz, később a francia Alpes-egyesület is megválasztá tiszte-

földrajzi kongresszussal egybekötött nagy földrajzi kiállítás magyar részét. Ezen, anyagi áldozatokkal is járó kiküldetésben szerzett érdemeiért kapta a Ferencz-József-rendet, Trefort miniszter javaslatára, ki azután Déchyre számos kiküldetést bízott. A következő évben Déchy a Budapesten tartott statisztikai nemzetközi kongresszus egyik titkára volt és a kiállítás rendezője, melynek katalogusát és a graphical módszerek statisztikájában való használatát tárgyaló előszavát ő írta. 1878-ban Déchy mint a közoktatásügyi miniszterium biztosa, rendezte a tanügyi kiállítást a párisi közkiállításon és a miniszter megbízásából írta a tudományoknak és művészeteknek magyarországbeli fejlődéséről és akkori (1867—1877) állásáról szóló jelentését francziául.

Ugyanezen 1878. év őszén Déchy nagy vállalatára adta magát. Fel akarta használni az Alpokban szerzett tapasztalatait földgömbünk magas régióinak felkutatására s Maurer András svájci, akkor igen hírneves hegyi vezető kíséretében a Himalaja hegység keleti részeibe ment, honnét a magas gleterhágókon, a melyeken nem vélt tibeti határőrökkel találkozni, Tibetbe akart hatolni. Dardsilinghe ért s lefényképezvén és megkoszoruzván Kőrösi Csoma sir-

GRÓF ZICHY JENŐ ÉS UTITÁRSAI A HUNIB FENSÍKON, A HOL SHAMYL LETETTE A FEGYVERT.

Wosinszky apát fényképe után.

leti tagjaul. Időközben alapított a magyar földrajzi társulat, melynek Déchy alapítása óta választmányi tagja volt és már első ülései alkalmával buzgó felolvasója.

1876-ban mint miniszteri biztos — bár még igen fiatal ember — rendezé a párisi nemzetközi

SHAMYL BARIATINSZKI HERCEG ELŐTT HUNIB FENSÍKJÁN, 1859 AUG. 29-ÉN. — Roubaud francia művésznek a tífiszi hadi múzeumban levő festménye.

DÉCHY MÓR.

ját, ki Dardsilingból indult ki utolsó útjára, melyen malaria-láza esett és visszatérében meghalt, — negyven felfogadott hindu szolgálóval elindult az úgy nevezett független Sikkin belséjébe. Eljutott a Kintsindsunga (a földgömb ismert legmagasabb hegyei közt a 3-ik) aljához, felhatolt havas és jeges tetőre, melyről először készített fényképeket, de lázba esett és több heti súlyos betegség után vissza kellett térnie. Visszatérében Dardsiling felé, európai utazó által addig nem járt ösvényekre, a Nepal és Sikkin közti hegyláncban választá útját. A földrajzi tudományos világ nagy elismeréssel fogadta ez utazást, a magyar és a bécsi földrajzi társulatokból előadást tartott, jelentései megjelentek a londoni földrajzi közleményekben, az «Ausland»-ban és Petermann «Geographische Mittheilungen»-jében.

Déchy, felhasználván az utazók által akkor még kevéssé gyakorolt fotografálást ismeretlen országok vagy a magas hegyrégiók ismertetésére, ezután a Tátrába, később az erdélyi havasokba ment. Főcélja az volt, hogy a Tátráról külföldi lapokba közleményeket írjon és a külföldi utazók figyelmét a hazai hegységportra irányítsa. Cikkei a svájci, a német és osztrák Alpes-egyesületek s a magyar földrajzi társulat közlönyeiben jelentek meg. Az erdélyi Kárpátokban fényképi felvételei az első voltak a magas régiókból; az ő felvételei után készült képekkel illusztrálta az erdélyi Kárpát-egyesület évkönyvének első kötetét majdnem kizárólag, és kiadta a Déchy által rendelkezésre bocsátott felvételek egy részét, s Nagy-Szebenben tartott nagygyűlésen megválasztotta Déchy tiszteletbeli tagjának.

Legnagyobb elismerést a Kaukázusban tett nagy útjával, az ottani magas régiók tanulmányozásával szerzett Déchy. Két svájci vezető, később pedig a korán elhunyt Lójka tanár mint botanikus, és dr. Schafarzik, a magyar földtani intézet főgeológja, mint geologus, vettek részt az expedíciókban; ez által Déchy egyrészt expedícióinak eredményeit kívánata érdekesebbé és a tudományra nézve fontosabbá tenni, másrészt azon többször tapasztalt kívánságnak eleget tenni, hogy magyar tudósoknak alkalmat adjon ez utazásokban való részvételre. Ez utazásokról magyar, német, francia és angol nyelven számos beszámoló cikket jelent meg, térképekkel s fényképekkel illusztrálva. Déchy felvételei a legelsőek voltak a Kaukázus magas régióiról; ide vonatkozólag sok helytelen felfogást helyreigazított és Richthofer báró, a híres utazó ítelete szerint, e felvételek alapján a Kaukázus az Európán túli hegységek közt a legjobban van illusztrálva.

Déchy érdemeit a külföld bőven elismerte: a londoni, párizsi, párisi, római, berlini, brüsszeli és németalföldi földrajzi társulatok tiszteletbeli és levelező tagokká választották; a magyar földrajzi társulat is tiszteletbeli tagjává választotta.

Ez utazásokról hazahozott ethnographiai, botanikai, ásványtani, stb. gyűjteményeit mind hazai intézeteknek ajándékozta: a nemzeti múzeumnak, az anthropologiai intézetnek, a magyar földtani intézetnek, az egyetem ásványtani intézetének. Déchy utazásainak összes költségeit a sajátjából fedezte.

E tudományos expedíciók közt Déchy más

OSEGEM FALU A KAUKÁZUSBAN.

Déchy Mór fényképe után.

irányban is működött és mint a magyar kormány biztos, mint a külügyi miniszterium delegátusa több kiküldetésben, két Brüsszelben tartott diplomáciai konferencián is részt vett. 1888-ban Kállay miniszter megbízásából Boszniában és Hercegovinában járt, felhatolt az ottani hegyvilágba, nagy fénykép-gyűjteményt állított össze és több cikkből értekezett a hegységek szépségeiről.

Az utolsó időkben sok szerencsétlenségen ment keresztül; elvesztette gyermekét és nejét, ki születésre nézve orosz volt, de férjének törekvéseiben élénk részt vett. Most körülbelül negyven éves, s mint javakorabeli embertől, sokat lehet tőle várni a kutatások terén. Többször volt szó arról, hogy, mint a Kaukázus alapos ismerőjét, Tifliszbe küldik osztrák-magyar konzulnak, a hol a monarchiát most a német konzul képviseli.

A GENEZARET TAVA.

A Bibliában emlegetett helyek között alig van egy is, mely érdekesebb volna, mint a galileai tenger vagy *Genezaret* tava, melynek partjain töltötte el Jézus ifjúságát s a melynek halászlái közül választotta ki első tanítványait, Simon Pétert és Andrást testvéreket, meg Zebedaeus két fiát, Jakabot és Jánost.

Ez a tó, melyet az ő-testamentomban *Kimarót* tavának s később *Tiberias* tavának is neveztek, a Jordán folyó vizének háromszög alakú kiszélesedése; hossza 21, legszélesebb része pedig 9.5 kilométernyi, mélysége átlag 50—60 méter, néhol azonban 250 méter is. A tó medre állandóan süllyed; tükre jelenleg már 212 méterrel mélyebben fekszik, mint a Földközi-tenger szintjára, s ezért vize kevéssé itható s nagyon valószínű, hogy idővel olyan sós lesz, mint a Holt-tengeré. Éjszakai partjai laposak és moocsarasak, a többi oldalon azonban hegyek és dombok vonulnak el, kelet felé kialudt vulkánok, között a nagy *Hasmon hegy*. Tájképi szépsége mindenütt elragadó. Sok helyen több méternyi magasságú papírnád borítja a partokat, mely növény a környéken egyebütt ismeretlen; itt-ott magas pálmák emelkednek; leggyakoribb azonban a leanderbokrok egész serege, melyek rózsaszín virágaikkal gyönyörű keretül szolgálnak a kék víztükörnek, mely fölött oly pompás égboltozat mosolyog.

Különösen nevezetes ez a tó rendkívül gazdag állatvilágáról. Partjain és a sekélyes vizekben valóságos hemzsegnék a pelikánok és más vízi madarak, továbbá a tömredék tekenősbéka, rák, vízicsiga és kagyló. Leggazdagabb azonban halakban, melyek a környék lakóinak főledelelül szolgálnak s már Jézus korában is messze földön híresek voltak. A Bibliában is említik, hogy a halászok rövid idő alatt annyi halat fognak, hogy bárkájuk csaknem elsüllyed a tenger alatt. Zebedaeus két fián kívül még nap-szamosokat is fogadott itt Krisztus, hogy a halászatban segítsenek neki.

Nevezetes, mint már Flavius Josephus is megjegyezte s újabb kutatások is megerősítették, hogy ezek a halak csaknem kivétel nélkül eredeti fajok, melyekhez hasonlókat egyebütt alig találhatók. Az újabb kutatók 20 oly halfajt találtak itt, melyek más tavakban nincsenek s azokat a régi halász csoportok után Simonis,

Andreae s más nevekké ruházták fel. A leggyakoribb halnem a *Chromis*, mely összenyomott testű, töviskes és nagy pikkelyű, 20-40 centiméter hosszú hal, rendszeren csillámzó színekkel. Legközönségesebb a *Tiberiadis* nevű faj, mely ezüstös zöld színű, s hátán zöldes, mellén pedig rózsapiros úszószárnyak vannak; farkuszonyai pirosak zöld foltokkal és téglapiros szegélyvel. Ez a faj oly mennyiségben fordul elő, hogy hálával pár perc alatt több százat lehet fogni. Néha, mikor a hal a Jordán erős áramába kerül, a folyóvíz leviszi őket a Holt-tengerbe, hol pár óra alatt elpusztulnak s a varjuk áldozataitá lesznek. A Holt-tengeren nem ritkán óriási mennyiségben lehet látni ilyen döglött halakat, különösen a Jordán torkolatánál és a parti homok-zátványokon. Nevezetes ezen állatok szaporodása, melyet Loret természetbúvár a *Chromis* Simonis-fajnál pontosan megfigyelt. A nőstény mintegy 200 szép sötétzöld színű ikrát rak le az iszapba, a honnan a him azokat egyenként felszedi a szájába s ott tartja, míg ki nem kelnek, sőt a kikelt ivadékokat is egész addig, míg mintegy 10 mm. nagyságukká nem nőnek s maguk nem táplálkozhatnak. Csodálatos, hogy a him hogyan képes táplálkozni a nélkül, hogy saját ivadékait el ne nyelje. A *Chromis*-fajok általában igen izletesek, de a pelikán és búbos vőesök, ha már jól vannak lakva, igen gyakran nem falják fel magát az állatot, hanem csak a szemét vágják ki. Érdekes, hogy az így megcsontított hal is képes tovább élni.

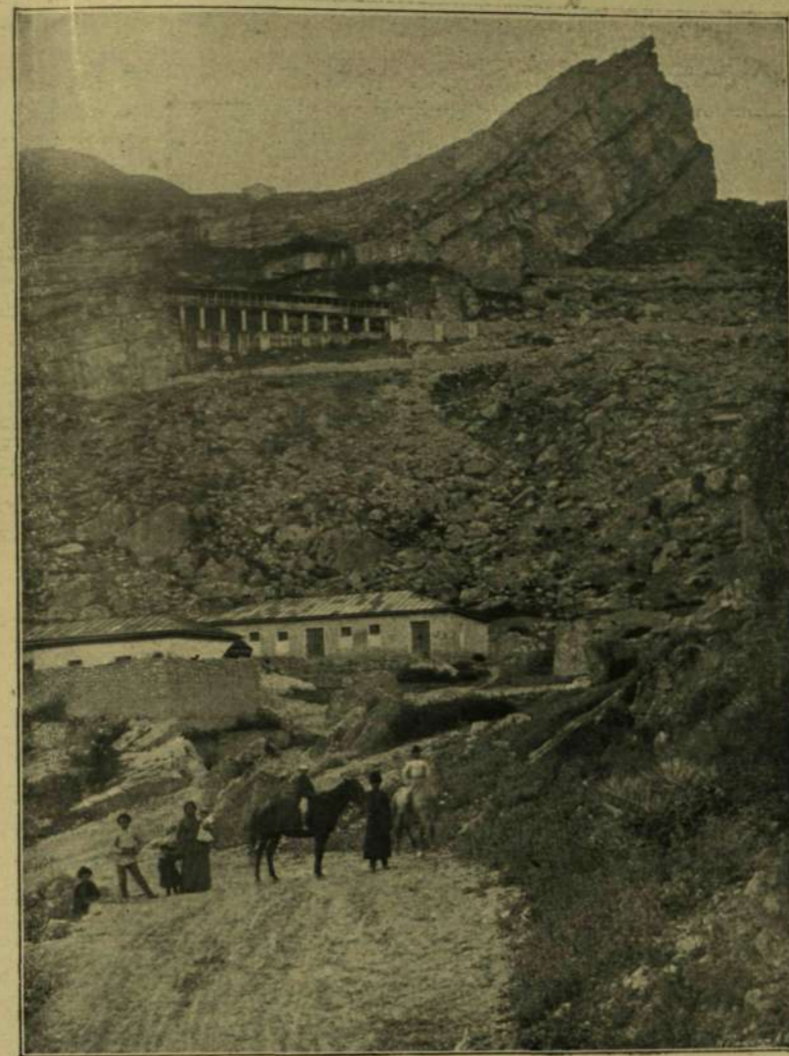
Legnevezetesebb a *Clarias macracanthus* nevű, átlag fél méter hosszúságú hal, hatalmas fejjel s nagy bajszos szájjal. Úszó-szárnyai hosszúkás, hátgerince feketebarna, hasa sárgás-fehér. Nevezetessége, hogy úszó-hólyagja a torokkával áll összeköttetésben, így mintegy tudóként szolgál, a miért is a hal több napon át képes viz nélkül, vagy éppen az iszapban élni. Ha elfogják, erősen viczkándozik, s partra vetve morgó s nyávogó hangokat ad, mint valami dühös macska. Rendszeren a vízi növények gyökere körül tartózkodik; a zize pompás.

Nagyon valószínű, hogy a Tiberias tava s általában a Jordán völgye a keleti partokon levő vulkáni tömegek emelkedése következtében jött létre a különben krétaközveti hegységben. De ez sajátos állat- és növényvilágát nem magyarázza meg. Különösen titokzatos eredetűek a halai, melyeknek rokonai Afrikában, Kelet-Indiában és az északi vidékeken fordulnak elő. Ez a sajátosága már a régieknek is főlött, kik azt hitték, hogy a tó vize földalatti csatornák által összeköttetésben van a Nilus vizével.

SPANYOL BIKAVIADAL.

(Egy spanyolországi levélből.)

Marokkóból visszatérve, Gibraltárban értesültem, hogy a szomszéd La Linea nevű spanyol városban az nap délután bikaviadal lesz. Rögtön odakoosztunk. Két angol mérőöldnyit utat kellett tennünk, a czirkuszjig piszkos utazón, melyeket lógókkal díszítettek, de melyek tele voltak gödrökkel. Az út hosszában sátrak s bódék egymás után következtek, bort és pá-

HUNIA ÉS FÖDELES HIDJA.

Woinaszky apát fényképe után.

linkát kínálja az utasoknak; mindenütt láthatók voltak szép nők nagy legyezőkkel, melyeken bikaviadali jelenetek voltak ábrázolva. A kocsin utazó hölgyek fekete selyem ruhát viseltek, fekete csipkefátyollal s hátul szabadon lógó köpenyvel, mindenik kezében egy-egy óriási legyező.

Nagy néptömeg állott a czirkusz előtt, melyet fölfegyverezett zsoldárok és katonák vettek körül. Két dollárt fizetünk fejenként páholyülésért, vagyis inkább a középhelyen felállított székért, de midőn bementünk, már zsufolva volt minden, teremőrök nem voltak s utoljára is örülnünk kellett, hogy legalább állva láthatunk mindent. A körönd mintegy 60 öl átmérőjű volt s köröskörül egymás fölé magasuló székek voltak, mint valami római amphitheatrumban, állítólag hatezer néző számára. A bika nem bántotta a nézőket, mert a köröndtől kettős kerítés választotta el őket, melyek közt állottak a viadorok s más személyek, várva, hogy mikor kerül rájuk a sor. A néző közönség között a spanyol nemzeti öltözetet alig lehetett látni, a nők nagyobb része párisi divat szerint volt öltözve, óriási tollas kalapokkal, az urak is frakkot viseltek, a parasztok ingújjakban széles karimájú kalapokban jelentek meg. Legérdekesebbek voltak a Gibraltárból jött angol katonák, veres, kék és zöld egyenruhájukban, fehér sisakjaikkal. Spanyol katonák is voltak itt-ott, töltött fegyverekkel s feltett szuronyokkal, hogy az esetleges zavargásoknak elejét vegyék. Az egész előadás alatt katonabanda játszott s ez emlékeztetett Európára, különben mi, kik Marokkóból jöttünk, alig éreztük itt a 19-ik század hatását.

Az arena nagy kapuit megnyitották s előjöttek kettős körben a viadorok lóháton vagy gyalog. Egy lóháton ülő s IV. Fülöp-kori jelmezbe öltözött alguazil oda lovalgolt az alcaidehoz s el kérte tőle az istálló kulcsát s kinyitván azt, egy bikát beeresztett. A bika csodálkozva nézett szét, de egyáltalán nem volt megrémült. Ekkor két jobboldali kapu is megnyílt; 4—5 nyomorult lovon picadorok jöttek be. Minden lónak, melyek valószínűleg már kimustrált fiakerlovak lehettek, jobb szeme be volt takarva, úgy hogy a bikát nem láthatták s a picadorok nehéz mór nyergereken ültek s lábszáraik bórrel s ércszelal úgy be voltak fedve, hogy a bika döfése nem árthatott nekik, de a nehéz fegyverzet miatt alig tudtak mozogni és a segítségére szorultak. A picadorok kíséretében egész sereg piszkos öltözött

utcai suhancz jött hosszú botokkal, kiknek feladata volt a lovakat s bikákat bosszantani, a leestett lovakokat fölegyíteni, a vértócsákat homokkal befedni s az arenát tisztogatni. A szegény vén lovak egyenesen halálra voltak szárvá. A lovakok nehéz fegyverzetet alatt alig mozgathattak s épen nem kerülhették ki a bika szarvát.

A spanyolok egyenesen megkivánták, hogy minél több ló pusztuljon el s épen nem szerették, ha a picadorok a bikát veszélyesen megsebesítették s midőn már mind a négy ló elpusztult, a néző közönség egész lázasan kiabált: «Caballo! Cavallo!» még több áldozat után. A picadorok dárdaja alig egy hüvelyk hosszú s ezzel a bikának nem is árthattak, ezért, mihelyt a lovak már elvéreztek, félre vonultak, de a chulok még ezután is ingerelték a bikát, hosszú rudakra tűzött veres lógókat tolván szeme elé. Midőn a bika már nagyon dühös lett, akkor lépett be a viadorok karddal kezében s karján piros lógóval. A matador a főszemély a bikaviadalban s némelyik egy előadásért 3000 forintot is kap. Mindenki tanult s tapasztalt ember, rendszeren mint chulo vagy banderillo kezd meg mesterségét és sokszor nagy népszerűsége tesz szert. A leghíresebb matadorok voltak Delgado József és Montes Ferencz. Az előbbi, kit dísznéven «Pepe Illo»-nak hívtak, a múlt század végén élt s könyvet is írt a bikaviadalról, a mit még ma is nagyra becsülnék. Madridban 1801-ben máj. 11-én halt meg bikaviadal közben. Montes Ferencz s Spanyolország legjobb kardja» szintén írt könyvet hivatásáról s 1850 júl. 21-ikén bikaviadalban nagyon megsérült, de később felgyógyult. A híres matadorok közt voltak nők is s egy Mazantini nevű sevillai ügyvéd, ki kedvesen kívánságára hagyta oda pályáját s lett matadorra, de ezen a pályán oly nagy hírnévre s vagyonra tett szert, hogy előbbi kedvesét később már kicsinyelte. Egy gibraltári angol tiszt is matador volt egy ideig, de diesőségét megirigyelték a spanyolok s a viadalokon élete nagyon veszedelemben forgott, mert a picadorok és chulok nem igyekeztek elvonni tőle az állat figyelmét s azért abbanhagyta ezt a pályát.

A mi matadorunk fegyvere három láb hosszú igen éles kard volt, melyely csakhamar megszurta a bika vállát. A bika erre dühösen futott körül az arenában, a fegyvert magával vevé, de egy chulo kivonta a szegény állat lerogyott a mért megszurta s a szegény állat lerogyott a földre, mire egy késsel szúrták nyakába. A néző közönségnek ez a hirtelen halál nem tetszett, de

midőn később egy más bikánál hosszas küzdelem után a matador kardját egyenesen a bika mellébe szúrta, hangosan s csaknem a rekedtségig éljenek, tapsoltak, sokan kalapokat, sapkákat s szivarokat dobtak a köröndbe. A győző mosolyogva hajtogatta magát köröskörül, s egy szivart fölvevén a földről, méltósággal gyujtott rá. E pillanatban 6 volt a nap hőse, kit a spanyol királynál is többre néztek.

A megölt bikát esengetyűkkel megrakott öszvérek húzták ki a lovakkal együtt, az arenát újból befedték porral s a szertartás ismét kezdődött. Nem minden bika tűri végzetét ily nyugodtan, sokszor betörnek a nézőközönség felé a két korlát közé, itt azonban addig hajszojják, míg ismét kijut az arenába.

A bikaviadal oly sok szertartással van összekapcsolva, hogy egy előadás délután 2 órától egész 6-ig tart, s ezen idő alatt 30 ló s hat bika szokott rendszeren elpusztulni. A nézők az utolsó pillanatra megfeszített figyelemmel kísérik az állatok és a viadorok mozdulatait, és sokszor csak a körüljáró, vizet s édességeket áruló emberek kiabálása hallatszik. Kezdetben csak lovakat szabad megölni, az a picador vagy más ember, ki a bikát idő előtt kivégezné, nemcsak szidalmaknak, de bántalmaknak is volna kitéve. A közönség maga is ijesztgeti az állatokat, sokszor még az anyák ölében levő gyermekek is kiabálnak és fűtyölnek, az előkelő nők azonban — legalább tette-tésből — gyakran rejtik arcukat legyezőjük mögé, ha nagyon fájdalmas vagy izléstelen jelenetek fordulnak elő. A mi előadásunk alatt szerencsétlenség a La Lineai arenában nem történt, de máskor a bikaviadatok alkalmával gyakran fordul elő emberhalál, oldalbordák vagy lábak törése. Régebben, miként a római korban is, csak nemes emberek küzdöttek a bikkal, egyedül mentek az arenába, mintegy 4 láb hosszú erős dárddal fölfegyverezve. Ez veszélyes sport volt, mely azonban egész V. Fülöp koráig tartott s csak a lovagias kor eltűnésekor kezdtek a bikaviadatok népies mulatságokká lenni.

Midőn a legutolsó bikát is megölték, a néző tömeg zajongva tödül ki az arenából s az előadási ruhában hazatérő matadorokat éljenzések közt kíséri el lakásukig, néha lovakat kifogják s a nép húzza kocsiját. Mi megelőgedtünk voltunk, hogy Spanyolországban rövid tartózkodásunk alatt láttunk bikaviadalt, de meg is elégtünk s barbár mulatságot s nem igen vágyószunk többet látni.

H. G.

EGYVELEG.

* Az öngyilkosságok statisztikája. Azon hivatalos adatok szerint, melyek Európa különféle államaiban az öngyilkosságok számáról közzétették, azt kell következtetni, hogy az öngyilkosság okaira nézve valami általános szabály meg nem állapítható. Így például Németországban 10 ezer lakosra 2.11, Angliában 0.66, Hollandiában 0.55, Franciaországban 2.60, Oroszországban pedig 0.30 öngyilkos esik, vagyis a legtöbb öngyilkosság Németországban fordul elő. Ezt a szomorú elsőléteget a német tudósok annak akarják tulajdonítani, hogy az öngyilkosságok száma az értelmiség növekedésével lépést tart. Vajjon mit mondanak erre az angolok és francziák, kik értelmiség dolgában nem állanak hátrább, mint a németek? Másiként áll a dolog a katonaság körében. A legtöbb öngyilkosság az osztrák-magyar hadseregben fordul elő, hol 10 ezer katonára közlül évenként 12.50 ember végzi ki magát, míg a németeknél 6.50, az oroszoknál pedig csak 2.50, ember fog maga ellen fegyvert. A fiatal katonákat állítólag leginkább a honvágy ösztönzi az öngyilkosságra. Feltevé, hogy ez az állítás helyes lenne, hogyan magyarázható meg az a különbség, mely e részben Ausztria-Magyarország és Franciaország közt fennáll, mikor Franciaországban 3.30 és Oroszországban pedig csak 2.50, katonai öngyilkosság fordul elő, holott az osztrák-magyar katonák a birodalom hátrán túl nem szolgálnak, a francia katonák pedig Afrikában, Ázsiában és Kínában is megfordulnak. Mit mondjunk az orosz katonákról, kiknek nagyobb része szülőföldjére csak ritkán tér vissza, de különben is oly bánásmódban részesül, mely különösen fiatal katonáknál az öngyilkosságot érthetővé teszi.

* A «japán» név a kínai «Si-pen-kue» névből ered, mely a mag gyökérét avagy nap fölkelését jelenti, maguk a japánok e nevet nem használják.

* A néger gyermek színe születésekor meglehetősen fehér, bár sárgás s csak lassankint lesz sötétebb, rendszeren a 10-ik napon barnul meg egészen.

* Olcsó párna. Kitűnő fejköszörget lehet készíteni apróra vágott vagy tépett papírból. A vánkos sok-

AZ ELBRÚZ-CSÚCS.

kal hüvösebb, mint a tollból készült. Nyomatott papir kevésbé alkalmas, mivel a nyomdafesték szaga soha sem vész el róla egészen, írott papirt azonban bátran lehet használni.

* A hegyek pusztulásáról tartott értekezést nem rég De Lapparent francia tudós, kimutatván, hogy a légkör a hegyeket folyvást pusztítja s nem kevesebb, mint négy és fél millió év múlva az összes hegyek el fognak tűnni. Az egyes hegységek a hanyatlásnak különböző korát élik. Az Alpesek ifjak, a pyrenai hegyek férfi korban vannak. Dél-Franciaország hegyei öregek s Közép-Franciaország hegysége már pusztulóban van.

* Az álmok hosszúságára vonatkozólag számos esetet említenek, mikor egy pár másodperc alatt ékre terjedő álmokat álmodott át az illető. Lord Brougham beszél egy irőről, a ki irónak diktálva, egy percze elszunnyadt s egy fél élet eseményeit álmodta át, bár rögtön fölébresztette irnoka, a mint

a leirt mondatot fenszóval ismételte. Babbage híres matematikus álmosan ült egy kocsiba s több barátjáról álmodott; de mikor fölébredt, útítársának elalvása előtt tett kérdésére azonnal képes volt válaszolni, úgy, hogy csak néhány percig szunyókált. Lord Holland elaludt, míg egy barátja felolvasott neki s ez alatt olyan álma volt, melynek leírása egy negyed óráig tartott volna, s mégis, mikor felébredt, észrevette, hogy a felolvasott műből minden egyes mondatot meghallott.

* A puskagolyó repülését meg lehet látni, ha a golyót vazelinrel megkenik. A lövéskor ugyanis a vazelin meggyűlad s füstje megmutatja a golyó útját.

* Tizenkét millió példány hirlap forog most állandóan a világ olvasóinak kezében. Ha ezt az óriási csomó hirlapot egymás mellé raknák, nagyobb területet lepnének el, mint Pest- és Bács-megyék együttvéve; megmérve e hirlapok sulya 781,250

tonna lenne (20 mázsájával számítva), egymás fölé rakva pedig 800 kilométernyi magas oszloppá nőnének. Ha valaki egy lapot 5 perc alatt futna át, e hirlapokon 100 évig volna olvasni valója.

* A legtöbb templom, a népesség arányához képest, az ausztráliai szárazföldön van.

* A khinaiak udvariasságát tanúsítja, hogy bár mikor szállnak fel omnibuszra, vagy lovasútra, vagy ha onnan leszállnak, mindenkor meghajlítják magukat a többiek előtt.

* Harangokat a khinaiak már 3000 évvel Kr. e. használtak. A rómaiak és görögök nem ismerték a harangot; de a fűdő órákat és a piaci időt már csengettyükkel jelezték.

* A legnagyobb lánc a világon most készült el egy belga gyárban. Sulya 1360 mázsa s elvételére 68 teherszállító vasúti kocsi volt szükséges.

A KAUKÁZUS KÖZÉP HEGYLÁNCA A KOSZTANTAU ÉS DICHTAU HAVASÓKKAL.

Déchy Mór fényképe után.

ABDUL-RAHMAN PASA.

Alkalmunk van bemutatni egy nevezetes török államférfit, a ki, mint a drinápolyi tartomány főkörmányzója s a török birodalom volt nagyvezére, kiváló szerepet vitt hazája közéletében s nyilvános működésével több jelét adta a magyar nemzet iránt való érdeklődésnek is. Abdul-Rahman pasa 1833-ban született. Atyja, *Kiutahai Hadzi Ali pasa*, Anatólia kormányzója volt. Az ifjú Abdul-Rahman 1851-ig a keleti és nyugati nyelvek tanulásával foglalkozott, mikor atyja mellé Damaskusba, majd Hedzsasba titkárrá nevezetett ki. Az orosz-török háború alkalmával 4500 főnyi sereget szervezett, miért *Mir-el-umera* rangra emeltetett; 1853-ban atyja és a mekkai serif által Egyiptomba és Sztambulba küldetett Hedzsas tartomány ügyeinek rendezése végett. 1874-ben, miután a megelőző években Sumlában, Várnában és Nisben hivataloskodott, vezéri rangot nyert s egymás után főkörmányzója volt a bagdadi, diarbekiri, angorai és dunamelléki tartományoknak. Ebben az állásában úgy a szultán elismerését, mint a nép szeretetét kivívta igazságos és emberséges működésével, s a Medzsid- és Ozman-rendek nagy szalagjával díszítetett föl.

Sztambulba visszatérvén, 1881-ben nagyvezérré nevezetett ki és három havi ilyen minőségben tett szolgálatai után Kastambul és 1893-ban a drinápolyi tartomány főkörmányzója lett; elnyerte ez idő alatt az Ozman- és Medzsid-rendek gyémántos csillagait s az Imtiar-rend nagy szalagját.

Abdul-Rahman pasa tudományosan művelt és a haladó kor eszméinek hódoló férfiú, ki mint drinápolyi főkörmányzó, muzulmánok és keresztények előtt egyaránt a legnagyobb tiszteltetben és becsülésben áll.

Különös szeretettel viseltetik a magyarok iránt, kiket már ifjú korában közelebről megismert.

Ugyanis édesatyja, Hadzi Ali pasa, kiutahai kormányzó volt 1849- és 1850-ben, mikor Kossuth Lajos, Batthyány Kázmér gróf és társaik kiutahiában voltak internálva. Ali pasa és fia, Abdul-Rahman is testvéreleg bántak a magyar menekültekkel s megszerezték nekik mindazt a kényelmet, a mi hatalmukban állott, s Abdul-Rahman pasa még most is szeretettel beszél azon nagy magyarokról, kik atyjának kedves vendégei voltak. Cs—i L—s.

EGYIPTOMI UTAZÁSOMBÓL.

Irtá Latinovics Géza.

A Nilus zsilipje.

(Vége.)

A Nilus balpartján fekvő állomásházban néhányan felültünk a Koljubba induló vonatra, honnét egy kis szárnyvonal ágazik el egész a zsilipig. Egy rövid óra alatt kiértünk. Egy szegényes kis vendéglő előtt állt meg a vonat. Megérdemli a fáradságot ennek a maga nemében páratlan zsilipnek a megtekintése, melynek építése 40 millió frankot emésztett föl. Mohamed Ali, a nagy uralkodó kezdé építtetni Mougel bej tervei szerint, de akkor nem sikerült; most három évvel ezelőtt jeles francia mérnökök helyezték működésre képes állapotba, miután 30 évig hasznavehetetlen volt.

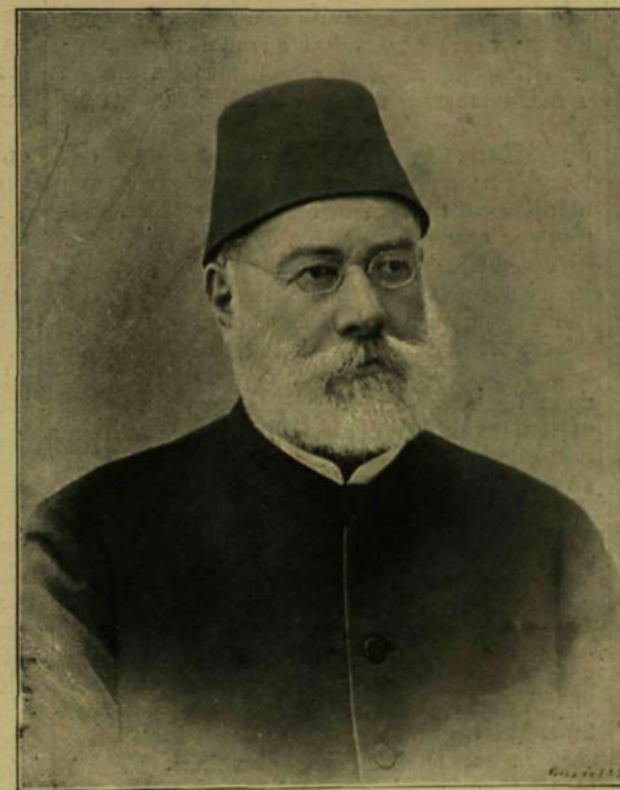
Célja nagyszerű, alsó Egyiptomra nézve áldásos. Két óriási, 17 méter magas hid az alapja e zsilipműnek. Ez a két hid a Nilus deltájának a két ágán vezet át, s ezekbe vannak beillesztve az óriási zsilipek, melyek által a Nilus vizét felduzzasztják és így a rendes évi áradást mesterséges úton pótolják. A felduzzasztott vizet azután mellécsatornák viszik szét

első Egyiptom tájaira. Ez a művelet óriási munkaerőt kímél meg, mert nélkülözhetővé tesz száz meg száz vizemelőkészüléket. Most olyan vidék is termékenyvé tétetett, a mely azelőtt sivatag volt. Bámulat fogja el a szemlélőt ilyen emberföltöti mű sikeres megalkotásán. Méltán sorakozik ez a világ nagyobb alkotásai közé. Képzeltető, milyen szilárd építménynek kell lennie e zsilipnek, mely oly roppant tömegű viz nyomásának ellent bír állni.

Közről is meg akarván a zsilipet tekinteni, felültünk a fogadótól kiinduló keskeny vágányú vasút apró kocsjaira. Két markos fellah, egyik elöl, másik hátul, vonta és tolt a kis vonatot. Az első hidfőn roppant tömör, bombának is ellentálló oszlopok emelkednek. Itt kezdődnek a vastag s kettős vas-zsilipek, melyek fölvezése és leboocsajtása sinek közt történik. Gőzgépek végzik a nehéz szolgálatot. Negyedóra kell, míg a Nilus egyik ágán áthaladunk, pedig futólépcsében hajtották a kocsit. A másik delta-ágon épült hidon és zsilipen szintén egy negyed-órát tart az átmenetel. A hid végén van a vezér-igazgatóság palotája, nagy, lombos szikamorfák közt.

Szép park terül el a csinos épületek előtt. Mellettek erődített kaszarnyák emelkednek, mert a hidak katonai fontossággal is bírnak.

Visszafelé még gyorsabban húztak, toltak bennünket az emberek a fényes baksis reményében.

Konstantinápolyi fényképe után.

ABDUL-RAHMAN PASA.

Pompás volt így haladni a dübörgő hidon. Alattunk a királyi folyam bullámai hömpölyögtek, míg mindkét parton karsus pálmák közt a szép zöld rizs- és czukornád-ültetvények pompáztak a ragyogó napfényben.

A fogadóhoz érve bőven megtalalmaztuk a rabszolgák fáradozásait. Igen rossz uszonna után, — mely keseketejéből és czukornád zöld szárából áll, — felültünk a Kairóba induló vasúti vonatra.

Valóban felejthetetlen emlékekkel hagytam el a nevezetes zsilipeket, melyek becsületére válnak a francia nemzet mérnökeinek. De dicsérik azok az atyailag gondoskodó kormány előrelátását is.

A szuezi-csatornán át Port Szaidig.

Minden bizonynyal egyike a legérdekesebb útnak a szuezi-csatorna, nem a táj szépsége, hanem a világra szóló nagy mű látása miatt. Lesseps lángelke megnyitott egy oly utat, mely csak nekünk, magyaroknak 7500 tengeri mérfölddel rövidít meg az Ázsiába való hajózást. Nem is szölok a többi nemzetek nagy nyereségéről, melyet ez a csatorna biztosít nekik. A legújabb kimutatások szerint a múlt évben 3400 nagy tengeri gőzös használta ezt a rövidebb útirányt. Óriási közgazdasági hasznok származtak már is e bámulatos átvágás által.

Élénk vágyam támadt személyesen megtekin-

teni a csatornát. Felültem a Zagazig felé induló vonatra s egyúttal búcsút vettem Kairótól néhány hétre, mert Port-Szaidból átmentem Palesztinába és Szíriába is. A vonal Zagazig felé érdektelen vidéket szel át, csak Tell-Rasha állomás bir némi nevezetességgel, mert itt az egykor híres Bubastis régi egyiptomi város romjai láthatók a Bost istennőnek szentelt templommal együtt, mely a régi egyiptomiaknál kiváló tisztelet tárgya volt.

Zagazig fontos vasúti gőczpont, honnét Szuez, Alexandria és Izmailia felé ágaznak el a vonalak. A város mellett vonul el az édesvízi csatorna, mely egyfelé Kairóig, másfelé a szuezi csatornáig húzódik. Sok hajó jár a csatorna mentén, természetesen csak kisebb dereglyék és vitorlás csónakok.

Rövid időzés után, mely alatt az Izmailia felé utazók átülnek a másodrendű vonat kocsjaira, tovább indultunk Zagazigból. A bibliai Gosen tartomány egy része tárult föl szemünk előtt, s ez még termékeny vidék; de csakhamar az arab sivatag végtelen sarga homokja fölött robogtunk tova. Láttuk Tel-el-Kebir földszánczeit, melyeket Arabi pasa 1882-ben emeltetett. Itt törték meg az angolok egy éj alatt az egyiptomi félkelő csapatokat. Nevishe állomás mellett a Timsah-tó két vize csillámlik, nagy ellentétet mutatva a sivatag sarga homokjával. Végre elértek Izmailia várost, mely a szuezi-csatornának köszönheti létét, mert annak előtte ez is a sivataghoz tartozott. Most egy kis paradicsomot varázsolt az ember teremtő keze a sivatag helyére.

Az élénk, üde növényzet között csinos épületek látszanak. A város épen a csatorna partján fekszik.

Egy órányi időm volt, míg az alig néhány hóval azelőtt megnyitott gőztramway elindult. Egy erős hordárra bízam esomagjaimat, ki az állomásházról átvezet azokat a gőztramway-társulat állomásához, mely alig van innen egy kilométernyire.

A jegyváltásnál kellemetlen eset fordult elő. Aranyban kellett fizetni. Mikor a pénztárnoknak átnyujtom a jegy árát, két Napoleont: az egyiket gyanúsán nézegeti, majd márvány laphoz üti s visszaadja azzal a megjegyzéssel, hogy hamis. Képzhetni kellemetlen meglepetésemet ez idegen, mondhatni, civilizálatlan földön. Gyanúsán vizsgált a pénztárnok; de én csakhamar visszanyervén önuralmam, nyugodtan előadám, hol kaptam a pénzt, egyúttal előmutattam útlevelemet, mely teljesen rendben volt. Végre igazolva magamat, a pénzt kicseréltem s baj nélkül tovább mentem; de ezalatt egész csapat bámész útas verődött össze, a legkülönbözőbb nemzetbeliek, kik közt egy ismerősöm sem volt. Ezeknek is előadtam úgy, a hogy tudtam, — keverve olasz, francia, angol szavakat, — az arany történetét. Még Budapestén a kereskedelmi banknál vettem ki egy Kairóba szóló hitellevelet, s azt a legelterjedtebb s nagy tekintélyben levő «Credit Lyonnais» banknál váltam be. A pénzt tehát ott kaptam, és mivel nagy összeget vettem föl aranyban, nem nézhettem meg minden darabot egyenként. Ezóta nagyon nagy körültekintéssel jártam el a pénzek átvételénél. Szokatlan eset volt ez rám nézve, annyival inkább, mert hamis aranypénzt még nem láttam.

Elhelyezkedtünk a rendkívül izléses kocsi-szakaszokban, melyek csakhamar megtelek mindenféle nemzetbeli úttassal. Nagy örömmre két németül beszélő útas lépett be az én szakaszomba. Csakhamar ismeretséget kötöttünk: az egyik egy bécsi borkereskedő, Kurtz nevű, a másik egy osztrák dragonyos hadnagy, neve Kärbach. Még kellemesebb volt rám nézve, hogy úti tervünk épen egyező volt, mert ők is Palesztinába indultak.

A kis keskenyvágányú vasútvonal épen a szuezi-csatorna mellett halad, egészen Port-Szaidig. Az állomások majdnem egyenlő távolságra vannak egymástól; nevék nincs, csak számokkal jelölik őket. Az egész út a sivatagon visz keresztül.

Elhagyván a Timsah-tavat s a partján épült alkirályi palotát, egy nagy bevágásba értünk az El-Gisz-nát, mely 16 méternyi magas

fejlődtem vele, ott maradtam a közepében, otthon vagyok benne: hozzájuk tartozom. S én tudom most is viselni a munka terhét; élvezni az örömeiket, dacolni a szenvedésekkel, s remélni a jövőndöb. Minden este úgy hajtom álomra a fejem, mint a ki a számadásait végkép befejezte s minden reggel úgy kelek fel, mint a ki előtt még évtizedek földadatai állnak.

Félszázados írói munkásságomról egy egész megtelt könyvtár tanuskodik, a mi írószobám dekorációját képezi. Műveimnek első rendes kiadásai háromszázötven kötetet számítanak, kiadói szeszély szerint kisebb-nagyobb formátumokban bekötve. Azután a népszerű kiadások. Kiegészítik a gyűjteményt az idegen nyelvre lefordított munkák. Azok között kétszáz kötetre megy a német kiadás; ezen túl legtöbb a svéd, azután az angol, a francia, lengyel, olasz, hollandi, dán, finn, orosz, orosz, horvát és tót. Tizennégy nemzet nyelvbe lettek átültetve. Sikernek kell neveznem, hogy annyi nyelvemzet érdeklődött műveim nyomán nemzetem életé, viszontagságai iránt s tanulta megismerni hazám viszonyait, népe alakjait, jellemrajzát és művelődési stádiumait.

Most megszorítja még a könyvtár összes munkáimnak jubiláris kiadás, mely száz kötetben, kétezzer nagyalakú íven fogja csupán szépirodalmi munkáimat a közönség kezébe juttatni. Történelmi és politikai műveim, nyilvános beszédeim, valamint a gyűjteményes művekben megjelent dolgozataim nem foglaltatnak benne. Eddigélő harmincz kötet lett kinyomtatva s még négy év kell rá, hogy az egész elkészüljön.

Megvallom, hogy jobb szerettem volna összes munkáimat előbb a kritika rostaán átverni s azoknak egy részét megsemmisíteni. Különösen azokat, a mik nem a magyar történelemből és társadalomból vannak véve, (kivételt csak a keleti tárgyú műveimre tennék, a miket hasonló szeretettel irtam, mint a saját hazámra vonatkozókat), azután azokat, a melyek egy túlságzott fantázia alkotásai, meg az alkalmi munkákat; de abban állapodtam meg, hogy azt később egy avatottabb kéz könnyebben megteheti, mikor már nekem nem fáj.

A szülő betegségei és ellenségei. *Irtá Jablonowski József.* A szülőgondaság az újabb időkben egyik csapás a másik után éri, nevezetesen nem volt elég a fillokszera és a peronoszpora, hanem ezenkívül, úgyszólván évenként újabb és újabb szülőbetegségek és ellenségek nehezítik meg vagy teszik lehetetlenné a szülőmívelést. Hogy ezen bajokkal meg lehessen küzdeni és a szülőtermelés továbbra is lehetővé tétessék, szükséges mindennek előtt ezen szülőpszűtő betegségeket, rovarokat s azok természetét és irtási módját alaposan ismerni. E célból irta meg a szerző a fent említett könyvet, melyről elmondhatjuk, hogy házagot pótol szakirodalmunkban s céljának a melyet maga elé tűzött, teljes mértékben megfelelt. Kimerítően sorra ismerteti a kötet először is a számos szülőbetegséget, azok okaival együtt, azután áttér az állati ellenségekre, majd végül az előző növények okozta ártalmakat tárgyalja, mindenütt előadva a legsikeresebbnek tapasztalt védekezési módokat is. A könyv, melyet a k. m. természetudományi társulat adott ki, több színes táblával és számos rajzzal van még könnyebben érthetővé téve. Ára 2 frt 50 kr., a természetudományi társulat tagjainak pedig 2 frt.

Az élet vásárlja, elbeszélések, *irtá Timár Szaniszló, Singer és Wolfner* kiadása. A szép kiállítású kötet első elbeszélése «Tamás, a szegény hitelező», egy szegény ügyvédség története, nem régiben lapunkban jelent meg. Timár az ifjabb nemzedék tagjai közül való, de nemcsak a lapok útján, hanem önálló kötetekkel is érintkezett már a közönséggel. Megfigyelési, hajlamai az élet drámai oldalaihoz vonják, a szegénység küzdelmeihez, a nyomor sötét árnyékaihoz, melyekből a bűn, ledérség támad. Érző ember, a ki azonban mélyebben nem metsz bele az életbe, s noha lélektanilag is festi alakjait, inkább melodramát, mint igazi drámát ír, a jó erkölcsök győzelmével. A mese nem szövevényes nála, fordulataiban az érzékeny ellentéteknek több részök van, mint az ügyes ötletnek. A szerző könnyen és simán adja elő tárgyait. Kötetének ára 1 frt.

A magyar nemzet története, az Athenaeum milleniumi kiadásában és *Szilágyi Sándor* szerkesztésében megjelenő nagy műből a 31—32-ik füzet hagyta el a sajtót. Az orosz-görög háborúk, III. Béla uralkodása, az Árpádok kora véget ér a füzetben *Marcali Henrik* tollából, *Pör Antal* pedig megkezdte az Anjouk korának leírását. A füzetek külön mellékletei: Kun László és Habsburgi Rudolf találkozásai a morvamezei csataterén (Than

Mór festményének színnymatát másolata), V. László követei leánynevezőben VII. Károly francia királynál (Brozik festménye után) Árpádokori legyverek. Ezenkívül a szöveg közt is számos illusztráció. Egy füzet ára 30 kr.

Hontvármegye milleniumi emlékkönyvére hirdet előfizetést *Zollner Béla*, mint szerkesztő. A nagy negyedrét album alakban, 35—40 íven a jövő év elejére elkészülő munka Hontvármegye törvényhatóságának támogatásával és illusztrálva jelenik meg, többek közreműködésével. A megye és városai multja mellett megismerteti művelődési tényezőivel, közigazgatásával, közli a megyei, bírói, kinsztári, egyházi, iskolai, stb. tisztviselői, tanítók, orvosok, ügyvédek czimtarát; a megye jelesebb férfainak arcképét és életrajzát. Előfizetési ára 4 frt, melynek fele augusztus közepéig, másik fele december elején küldendő el *Zollner Béla* nevére (Budapest, képviselőház).

A múzeumi könyvtár katalogusa. A nemzeti múzeum nagy könyvtárának nyomtatott katalogusa eddig nem volt. Legbeesebb csoportjairól a «Magyar Könyvszemle» igyekezett tájékoztatni. *Horváth Ignác* múzeumi segédő szerkesztésében most megjelent a rendszeres czimjegyzék első kötete, mely az *őnyomtatványok* sorolja föl, 897 darabban, kezdve Cicero «De oratore»-jének 1465-ben Sweynheym Konrád és Pannartz Arnold sajtóján megjelent kiadásával, mely a Gutenberg 42 soros bibliájánál csak tíz esztendővel fiatalabb nyomtatvány, és végzeve egy 1498 körüli augsburgi nyomtatványval. A subiacoi nyomda első termékén kezdődő ez a gyűjtemény, a mely gróf Széchenyi Ferenc egy pár őnyomtatványból, József nádor adományai, Jankovich Miklós könyvtára és a dubniczi Illésházy-féle könyvtár segítségével egészült ki tekintélyes csoporttá, számos nagyértékű példányt foglal magában. *Thuróczy Krónikájának* egy 1488-iki augsburgi kiadása, *Schöffler Péter* mainzi nyomdájának két ritka terméke, *Frigyas császár* és *Mátyás király* békefelteleinek kétnyelvű kiadása, a Velenceiben nyomtatott esztergomi breviáriumok, stb., 1888-ban történt végleges rendezésük után ezuttal a szerkesztő szakszerű leírásában jelennek meg a katalogusban.

A Magyar Zeneiskola évi értesítőjét, mely az 1894—95-iki tanítási évről számol be, dr. *Weszeley Ödön* szerkesztette. Az intézet a magyar zene iránti érdeklődést is ápolja. Egy előkészítő, 4 rendes és 3 kimivelési osztályból áll. Elméleti előadások, a zene minden faja, ének és szinpadra képzés és a tananyag. A mult évben 160 tanítványa volt. Az intézet sulyos csapás érte igazgatójának *Nikolits Sándornak*, a jeles és nagymivveltségű zenésznek halálában, kinek az Értesítő is kegyeletlen áldozik. Helyébe mint igazgató *Káldy Gyula* lépett, a hazai zene ismert bűvára és finom érzék tanár.

Előfizetés. Ifj. *Ottinger Ede* hírlapíró «A törvénysek előtt» czimben 12 elbeszélést ad ki előfizetés útján. Mindenik elbeszélés az embert festi, midőn bünt követ el. Előfizethetni 1 frtjával szerzőnél, sziv-íteza 28 sz. a.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar írók segélyegyletének alapítókéje az év első felében a következő új alapítványokkal gyarapodott: néhai öz. Hanvay Miklósna hagyományai 200 frt, néhai Machlup Adolff 300 frt, a pesti hazai takarékpénztártól 400 frt, néhai Láng Nándortól (Kassa) 200 frt, Szűcs Mihály (Jászfényszarn) 200 frt, összesen 1300 frt. Segélyadományokat küldtek: a közoktatásügyi miniszter az országgyűlési javadalmazásból 1500 frtot, Dobsa Lajos 33 frt 90 krt, stb. összesen 1624 frt 90 kr. Az egylet a mult évben a következő segélyeket nyújtotta: rendest 57 félnek 5420 frt erejéig, rendkívülit 16 félnek 530 frtot, két temetés költségeire 95 frtot, összesen 6045 frtot. Midőn az igazgatóság az adakozóknak köszönetét nyilvánítja, kéri egyszersmind továbbra is hazai irodalmunk e jótékony intézete javára a magyar társadalom kegyeletes részvételét, hogy az elaggott s munkára képtelenné vált írókat, ezeknek szegényen maradt özvegyeit és árva mentül jobban támogathassa, a betegeknek gyámoltását, s az elhaltak családjaikat temetési költséget nyújthasson.

Az Erdélyi Irodalmi Társaság Kún Géza elnöke alatt tartott utolsó ülésén *Széchy Károlyné Lorenz Josephine* urnő rendes tagjává választotta.

MI UJSÁG?

Miniszterek Ischlben. Ischlben, a király nyaraló helyén e napokban összegyűlekeztek Magyarország és Ausztria vezető államférfiai. Aug. 1-én érkezett oda báró *Bánffy Dezső* miniszterelnök, a ki — hír szerint — az uralkodónak a millenium és az új főrendiházi kinevezések tárgyában is előterjesztéseket tesz. *Bánffyval* egyidejűleg érkezett Ischlbe báró *Jósika Samu*, ő felsége személye körüli miniszter is. Ott van az ischli udvarban gr. *Kielmansegg*

az osztrák minisztertanács elnöke, s *Kállay Béni* közös pénzügyminiszter is. Készülnek már a román királyi pár fogadtatására is. E végből legközelebb *Goluchowski* külügyminiszter is Ischlbe utazik.

A román királyi pár uralkodóknál. A román királyi pár aug. 4-én Sinajából jöve Salzburgba érkezik és Salzburgból f. hó 5-én Ischlbe utazik. Ugyane napon a román királyi pár tisztelőtetre Ischlben udvari ebéd és este színházi díszelőadás lesz. A román királyi pár másfél napig fog Ischlben tartózkodni.

A király Kolozsvártt. Ő felsége a *Bánffy-Hunyad* körül tartandó hadgyakorlatokra indulva, szept. 22 én reggel 8 órakor érkezik Zentráról Kolozsvárra, s délután 2 órakor folytatja onnan útját *Bánffy-Hunyadra*. Kolozsvártt díszszel és lelkesedéssel fogadják az uralkodót.

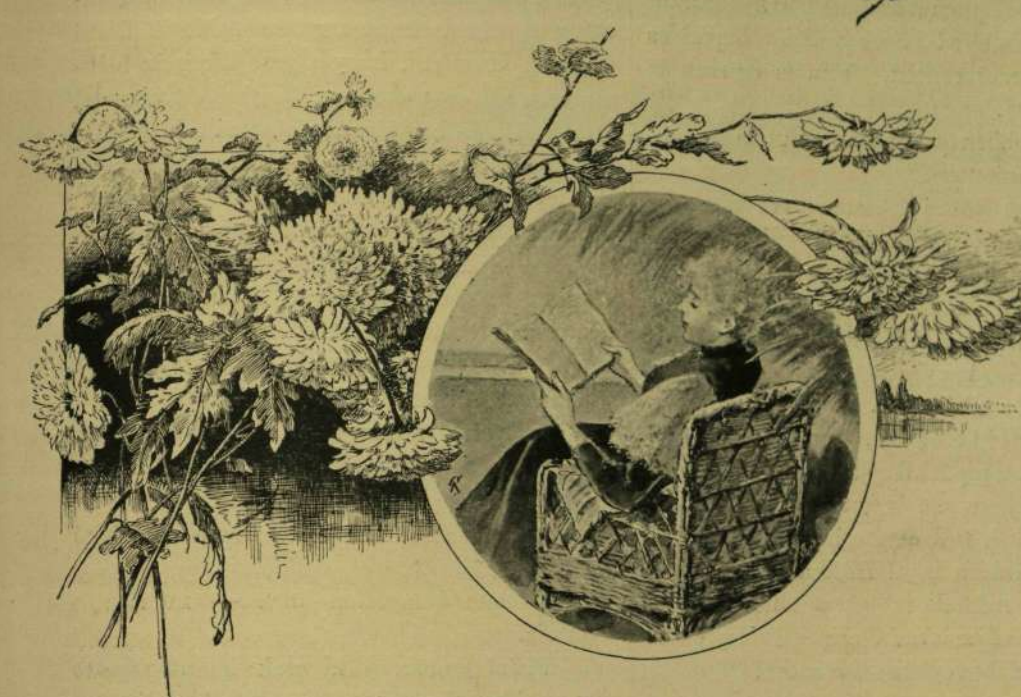
A budavári Mátyás-templom. A király a miniszterelnök előterjesztésére a budavári koronázási templom befejező munkálatainak építési költségeire az udvartartási javadalomnak művészi czelokra szánt részéből 25.000 forintot engedélyezett. Most már a koronázási templom a millenium évében teljesen készen fog állani.

Promotio sub auspiciis regis. Az egyetem új iskolai évének kezdetén lesz az első doktori avatás sub auspiciis regis, a király felügyelete alatt. Csak a valóban kitűnők nyerik meg ezt a kitüntetést, hogy az egyetem ő felsége elé terjeszti bizonyítványait s a király védnöksége alatt meg vége a fölvatás, a mi a doktori diplomába is beiratik. A hivatalos lap jul. 31-ikén közölte a király elhatározását, hogy az egyetemen, és pedig tekintettel arra, hogy a mult évben ilyen fölvatást nem történt, ez évben kivételesen három egyetemi hallgató, nevezetesen *Hegedüs Loránt* (*Hegedüs Sándor* képviselő fia) az államtudományok, *Szladits Károly* a jogtudományok és *Pap Ferenc* a bölcsészet doktorává «sub auspiciis regis» avattassanak föl, — fölhatalmazván egyuttal dr. *Wlassics Gyula* vallás-és közoktatásügyi minisztert, hogy e részben nevében közbejárjon. A legfelsőbb védnökség alatti tudorri avatások f. évi szeptember hóban, a fönnevezett királyi képviselő által későbbben meghatározandó napon fognak végbemenni.

Gr. Zichy Jenő expedíciója jul. 22-én érkezett a Fekete-tenger partjára, Batumba, s onnan most már utban vannak Moszkva és Pétervár felé. Augusztus 20-ika körül Budapestre lesznek. A Kaukázus nyugati vidéken uralkodó lázt nem tudták elkerülni. Az expedíció tagja közül megkapták a lázt *Wutka* müncheni festő, a ki *Kutaisból* Tifliszbe tért vissza és *Wosinszky Mór* apát, a ki *Batumban* az orvos azzal nyugtatott meg, hogy mihiylett ebből a légkörből távozik, láza is el fog mulni. *Batumba* számban megfogya és részben betegem érkezett az expedíció. *Cselenglirián Jakab* Tifliszből családja látogatására távozott Karszba s onnan egyenesen jön Budapestre. *Hahn* tifliszi tanár és *Wutka* festő *Kutaiából* Tifliszbe tértek vissza. *Batumból* július 20-án öten szálltak hajóra, *Zichy Jenő* gróf, *Bálint Gábor*, *Szadeczky Lajos*, *Wosinszky Mór* és a gróf vadásza, *Roslopi Károly*.

Tompa-ünnepély a feketehegyi fűrdőben. *Tompa Mihály* az 1866-ik nyarat Feketehegyen töltötte, a hidegviz kurától várva gyógyulást egyre terhesebbé váló szivjában. A fűrdő közönsége kezdettől fogva nagy kegyelettel tanusított a nagy szenvedő iránt s halála évében kedvence pihenőhelyét emlékoszloppal jelölte meg, 1888-ban pedig a fűrdő sétányán szobrot emelt a költőnek. Az ez évi Tompa-ünnepélyt július 27-én tartották meg. *Könyves Tóth Kálmán* mondott emlékbeszédet, mely meghatóan esetele a megtört költő lelki szenvedéseit. Utána dr. *Frankó László* szavalta el alkalmi ódáját, végül *Szász Károly* szólott, elmondva *Tompának* előtte kifejezett azon óhaját, vajha Feketehegy hűs forrásai s árnyas fenyvesei másoknak meghoznák azt az enyhülést, a mit ő itt későn keresett. Az ünnepélyt sikerült hangverseny, banket és táncmulatság követte.

Régi tudományos eszközök a kiállításban. A kereskedelemügyi miniszter megbizta *Hankó Vilmost*, a budai rediskola khemia-professzorát, hogy a régi tudományos eszközöket vegye jegyzékbe s a

KLÁRA NAPLÓJÁBÓL.

Elbeszélés.

Irtá **GYÖRKÖNYI KÁROLY.**

(Folytatás.)

... jul. 10.

Ma először szabadultam a házból. Frida, ez az aranyos kis leány, eljött a ponny-fogattal értem és elvitt a parkjukba. Ott bicsegettem egy kicsit fel-alá a szép, kavicsos, sík utakon.

Sohse hittem volna, hogy egy kis lábfezmadós ily fájdalmas és unalmas bajja lehessen. Ugyan bűnhődtem azért az ostoba elbizakodott gondolatért.

... jul. 15.

Már csak a házban sántitok és itt is csak akkor, mikor a Frida kis fogatja megáll az ajtóknál előtt. Fájdalmasan megrándul arczczal lépek fel a hintóba, úgy, hogy a kis komteszkám újra meg újra megsajnál.

Észrevettem már, hogy az édes miss Eveline-nek sehogy sincsen inyére a sok koczikázásom. De hát tehetek én arról, hogy a komteszka mindennap értem jön?

... jul. 18.

Ügyetlenül csináltam ma a dolgomat. A miss meglátta, hogy én hajtok. A kertek alatt szoktam kivenni a gyeplőket a komtesz kezéből, de aztán visszaadtam neki, mielőtt a kastély udvarára befordulunk. Ma megfeledeztem magamról. Mintha a szivem lett volna odakötte azokhoz a sárga, puha szizjakhoz, a selyemesokros, hajladozó ostorhoz, ahhoz a tudathoz, hogy az én kezem alatt bököl bozontos fejevel az a hatalmas sorényú, két kis tüzes állat, az én nyelvem csettintésén szaporázza kopogó ügetését nagyobb gyorsaságra...

Alig hogy Fridával letelepedtünk a sötétben boruló vadgesztenye-fasorban, a miss, minden tagjában remegve, zöldbe játszó arczczal megjelent és halk, de a felindulástól rekedt hangon kezdett valamit beszélni Fridának. Persze nem értettem belőle semmit, mert angolul volt, de láttam, hogy rólam karatyl; sőt azt is körülbelül, hogy mit?

Am az ilyen bizonytalan dolgot nem tűri a természetem, kivált a mikor forr bennem a méreg.

... aug. 5.

A mint Fridával magunkra maradtunk, kissé remegő hangon kérdeztem: — Mit okoskodott rólam az a brit béka, Frida komtesz?

Szegény a file tövéig elvörösödött. — Hogyan tudja, hogy önről beszélt? — Ugyan nagy mesterség eltalálni, mikor közbe-közbe csaknem átszúrt a sarv szemével! Mi baja van velem?

— No, csak azt mondta, hogy baj lehetne belőle, ha ön hajt, mert gyakorlatlan. — Oh, sohse szépítgesse, kedves komtesz! Nem azt mondta a miss! — De hát mit mondott volna mást? — méltatlankodott a kis leány.

— Mit? Szinte szörő-szóra megmondhatom! Azt mondta, kedves grófnő, hogy le kellene engem dobni a kocsiról, a helyett, hogy a kezembe adja a gyeplőt! Hogy én látam magamat is grófnőnek képzelem, mert a hátam mögött ül a kocsis! És hogy ennek majd ő végét szakítja. Ezt mondta a drágalátos miss!

A kis grófnő ijedségén láttam, hogy nagyon közel járok a valósághoz. Elkeseredésemben megtelt a szemem könynyel.

— És igaz van neki! — folytattam esukló, bánatos hangon. — Teljesen igaz van. Tisztán látom magam is a szerénytelenségemet. Vétetem, grófnő, és ezért bocsánatát kérem. Köszönöm eddigi szives leereszkedését és csak arra kérem, hogy a jövőben ne nagyon kedvezőtlen emléket őrizzen meg lelkeben felőlem!

Frida rémült tekintettel hallgatta a beszédemet, aztán összezecapta a kezét. — De az istenért, mit akar mindezzel mondani, Klára?

— Válnunk kell, grófnő! — Nem tudnám miért! — Már megmondtam. — De az csak nem ok. Ki mondja önnek, hogy a missnek igaz van? — Oh, ön nem, azt tudom! — fakadtam ki

hálás szívvel, — de mások majd másképp ítélnék, főképp a gróf úr.

— Hát, a mi a nagypapát illeti, Klára, lássa, abban nagyon eszalokozik, mert annak már el is mondtam, hogy ön szokott hajtani...

— Nos, és? ... kérdem nagy felindulásban.

— Elmondtam neki a csodálkozásomat is a fölött, hogy ön az első pillanattól fogva mily biztossággal és eleganciával kezelte a gyeplőt. És tudja, mit mondott? «Jó vér van benne, azt rég láttam, az ördögös papleányban! Ha kedved telik benne, fogd trainingbe, Fridám!»

Oly boldog voltam, hogy a grófnak, ki akkor fordult be a fasoron, a nyakába szerettem volna ugrani. Ez nem illet, tehát megelégedtem azzal, hogy forróbban nyomjam a kezére a csókot, mint a hogyan mások szoktam.

Mosolyogva nézett reám.

— Nos, kis papeleány, még mindig sántitunk? Mi?

— Nem, méltóságos úr, most már nem. — Melyik lába bicaklott meg tulajdonképen? — Ez. A jobb. Itt, bokában. Így meg volt dagadva.

Önkénytelenül megmutattam, hogy hol és mekkora volt a daganat.

A gróf roppant jókedvűen nevetett, azután barátságosan megvergette az arcomat és mosolyogva odább állott.

... aug. 5.

Nagy fordulat állott be az életemben. Olyan, melynek első sorban édes anyám érdekében örülök.

Állandóan a Frida komtesznél vagyok. Csaknem azt mondom: alkalmazásban. Pedig nem igaz. Nem szegődtem se szobaleánynak, se társalkodónőnek. Felkért a gróf, könyörgött az én kis komteszkám, hogy jöjje a kastélyba lakni. Édes anyám megengedte, magamnak is a szivem vonzott. Eljöttem és itt vagyok. Egymás mellett lakunk. A Frida hálószobája világoskék, az enyém rózsaszínű!

... aug. 20.

Igazán különös ember ez a Kálmán!

Mama megírta neki a mostani dolgomat — persze kiemelve, hogy ez a változás az ő körülményeiben milyen nagy könnyebbség és reám nézve mily szerencse. Az elsőben mamának igaz van, az utóbbira nézve magam is túlzottan tartom a nézetét, mert azt hiszem, hogy valami nagy szerencseről szólni általában nem lehet és másrészt nem épen méltatlant ért a minden esetre elég kellemes véletlen eset. Ámde Kálmán azon a nézetben van, hogy a grófék ajánlatának elfogadása egyenesen romlásunk. Arról beszél, hogy a független és igénytelen szegénység mindig több, mint más kegyelméből fényes dűskalkodás; hogy elfeledtük drága atyánk ezerszer szivünkre kötött elveit, stb. stb.! Ezen az izléstelen hangon van írva az egész, a végén azzal az igazán együgyű kérdéssel, vajjon engem nem szertelen hiúságom és élvhajszatom vitt-e erre a lépésre? ...

Az ember csak nevetne az ilyen dolgon, ha az nem volna oly boszantó!

Kevés híja, hogy jó vastagon meg nem írtam neki a nézetemet e felől az ügyetlen, a mellett teljesen jogosulatlan beavatkozása felől. Csak annak a megmondolása tartoztatott vissza, hogy

utóvégre is jó a Kálmán szándéka. Csak a papa nevelése az oka, hogy elfogulatlanabb állásponttra emelkedni képtelen... Megirta különben azt is, hogy sok a dolga. Se a mostani szünidőben, se azután egyhamar nem jöhet látogatába. Így hát nem is sokat törődöm a véleményével!

... szept. 2.

Szegény miss Evelinének ugyan megesezt!

A miss, ki már ismeretségünk első percétől fogva ösztönyszerű ellenszenvvel volt irányomban, gyűlöl. Annál inkább bántott, hogy a Frida komteszszel való beszélgetéseit, melyekben, a mint biztosan tudtam, elég volt az ellenem irányuló él, nem értettem.

Nem állhattam meg, hogy a dolgot egyszer Frida előtt szóvá ne tegyem.

— Könnyű azon segíteni! — nevetett a grófnő. — Megtanítalak angolul!

(A legújabb az volt, hogy négy szem között tegeztük egymást.)

Nagyot néztem.

— Komolyan mondd?

— Persze, hogy komolyan! Tanultál már idegen nyelvet?

— Tudok németül. Tanultam atyám parancsára Kálmánnal együtt még latinul is és valamit francziául.

— Oh, hisz te akkor valóságos nyelvmester vagy! Könnyebben fog menni a dolog, mint gondoltam.

És csakugyan Frida grófnő kezdett nekem titokban angol órát adni.

Nagy örömünk és multságunk telt a dologban, de nem soká tartott. A miss, ki folyvást körülöttünk sompolygott, hamar rájött és azon frissiben besúgta a grófnak, természetesen abban a szándékban, hogy engem eláztasson. De hát vesztére tette.

Epen akkor kerültünk elő a komteszszel a kertből, mikor a miss a nagypapának a verandán javában árulkodott.

— Jöjjön csak ide, Clarisse kisasszony, — kiáltá felém a gróf. — Azt mondja nekem épen a jó miss, hogy ön angolul szeretne tanulni!

Ijedtemben torkomon akadt a szó, csak bólintottam, hogy igen.

— Az unokám tanítja most?

— Igen, — hebegém.

— Illő dolognak tartja ön azt, miss Eveline? — fordult aztán bizonyos mérges mosolyal a nevelőnőhöz.

Hiszen kapott az az alkalmon!

— Én, gróf úr? Oh, hisz már bátorokdtam megbotránkozásomnak kifejezést adni!

— Annnyival inkább csodálom, hogy a helytelen állapot nem iparkodott változtatni.

— Oh, gróf úr, — sohajtott legmélyebb szivéből a drágalátos, — ha az én rajtam állana!

— Hogyne? Sőt csakis önön! Nyilvánvaló dolog. Clarisse kisasszonynak ezután ön fog angol órát adni.

Miss Evelinét a váratlan fordulat nagyon meghatotta. Erőlködött, hogy kifogást tegyen, sőt még a szerződését is emlegette.

A gróf azonban mintha nem is hallotta volna. Legfeljebb, hogy a szeme villogott élesebben.

— A föltételek iránt sohse legyen gondja. Egyekben pedig még ma meg fogja kezdeni a kisasszonynyal az órákat, érti?

Szegény Eveline többé egyet se szólt, hanem attól a naptól kezdve megtette a rabszolgai kötelességét velem szemben ép úgy, mint a hogyan tette volna bárki másnak.

1890. szept. 5.

Mióta itt lakom a kastélyban, ma volt az első kellemetlen napom.

A mamát látogattam meg délután. Meggondolatlanságomban azt a nyerselyem ruhát vet-

tem magamra, melyet (természetesen hozzá illő kalappal, napernyővel együtt) a gróftól kaptam tegnapelőtt a születésnapomra. Őszintén szólva, az eddigi igen kedves és előzékeny magaviselete után valami kis ajándékot vártam is tőle, de nem ezt a hamvas csipkével borított fővárosi remek öltözéket. Kivánságára a ruhát akkor azonnal magamra is vettem. A gróf szeme nagyra nyílt, mikor beléptem a szalonba. «Olyan, mint az érett búzakalász!» Ezek voltak a szavai és udvariasan kezét csókolta. Frida is egészen el volt ragadtatva.

Mondom, ebben a ruhában mentem a paplakba.

Édes anyám kitörő örömmel, sőt bizonyos tisztelettel fogadott. A néni már mást nem tudott mondani, mint csak odaszólt a Böskének, ki egy csöbörrel akkor jött ki a házból, hogy vigyázzon, közel ne jöjjön hozzám — és azzal befordult a belső konyhába.

Hagyj! De a bácsi...

Akkor lépett ki a házból. A mint meglát, az egyik kezével a pipát kikapja a szájából, a másikkal a sipkát le a fejéről és úgy áll ott szétterjesztett kezekkel, mélyen meghajolva.

— Salve! Üdvöz légy! Hála a boldóság egeknek, egyszer nekünk is jut a boldogságból! Clarisse! Itt van az isteni Clarisse, a vicegrófné! Mely öröm! Mely végtelen szerenese!

Tréfára ytem a dolgot.

— De jó kedve van megint, bácsi! — mondtam erőltetett nevetéssel.

— Jó kedvem? Csak jó kedvem? Oh több, drága lady! *Bolond* jó kedvem van! Egészen el vagyok bódulva, megbolondulva, úgyszólván! Önt látni különben, varázshatalmú úrnő, és meg nem bolondulni, teljes lehetetlen dolog is. Az öreg gróf és a fiatal grófnő is, úgy-e, még mindig meg vannak bolondulva?

Láttam, hogy ma semmire se lehet menni a bácsival. Iparkodtam a mamával a szobájába jutni, ki aztán meg is vigasztalt, mentegetve a a bácsiek kevés belátását és előítéletességét. Nem is haragudtam rájuk huzamosabban, mégis azon voltam, hogy a bácsival való újabb találkozás nélkül kijussak a házból. Csak utóbb vettem észre röstelkedve, hogy a nagy eleganciámhoz aligha illett az a futásnak is beillő lépegetés, melylyel eltörekedtem a paplak tájáról...

A kastélyban újabb meglepetés várt.

A mint kellemetlen gondolatokkal bibelődve, elmerültem lépegetek a lépcső felé, egyszer csak hallom a gróf hangját:

— Hisz épen itt jó a mi kis Clarisse kisasszonyunk... A Niki öcsém...

Meglepetve, elvörösödve fölvettem a fejemet. Szürkébe öltözött, hosszú úr áll előttem, kinek keskenyen kinyuló bajusza alól két sor hófehér fog villan elő.

— Valóban, roppantul örülök, — ropogtatja a szürkeruhás úr.

Meghajtom magamat, bocsánatot kérek, — nem tudom miért, — és elosonok mellettük.

— Saprísti! Valóban érett kalász! — hallom az idegen hangját és kurta, szaggatott kaczagását.

Rosz kedvem lett és azt izentem Fridának, hogy főfájásom van; nem jövök be vacsorázni.

Itt ülök, irkálók és nem értem, hogy mit emlegeti az a hóhorgas is az érett kalász?

U. i. Mielőtt lefekszem, feltűnik, hogy Frida grófnő utána se nézett a főfájásomnak... De furcsa!

Másnap reggel.

Gyanúsító, illetlen megjegyzéssel fejeztem be tegnap a naplómat. Sietek azzal a kijelentéssel,

hogy az én édes Frida grófnőm iránt igaztalan voltam. Mikor éjfél után feljött a hálószobájába, benyitott hozzám, de én alvónak tettem magamat. Gyengéden megtapogatta homlokomat, kezeimet.

— Forrósa nincsen, — susogás és halk csókot nyomott az arcomra.

Este.

Csak délután tudtam meg, hogy kicsoda voltakép az a Niki öcsese a grófnak. Megkérdezni és ezzel bevallani, hogy a gróf jóformán be se mutatta, azt nem akartam. Meg kellett várom, míg a rendes beszélgetés folyamán ki birtam okoskodni, hogy a Niki is gróf és pedig szintén Batlary gróf, a Frida unokabátyja.

Különösen érintett az is, hogy — a mint kiértettem — Frida és öregatyja már hetek óta várták tegnapi a vendéget. Frida erről említést igazán tehetett volna!

Május 10.

Ámulatban írom le e sorokat.

Miss Eveline valami angol folyóiratot járat. Ma fölvágja a legújabb füzetét, lapozgat benne.

— Egy fiatal magyar tudós művéről van itt rendkívül hízegő ismertetés. Neve dr. Benő Kálmán.

— Elöttem ismeretlen név, — mondja a komtesz.

— Fiatal ember, a ki csak imént végezte egyetemi tanulmányait, — folytatá a miss. — Az önök «Arany bulla»-járól és a mi «Magna chartánk»-ról írt egy összehasonlító tanulmányt, melyet az akadémiájuk a tavasszal díjazott. Angol fordítása most jelent meg és — mint angol folyóiratomban most érkezett füzete írja — feltűnést kelt a szakkörökben.

Megmeredtem ültem.

Dehogy mertem volna egyetlen szóval is sejtetni, hogy az a fiatal magyar tudós, kinek a műve akadémiai díjat nyert és Angliában feltűnést kelt, a kinek mind e dicsőségéről épen semmit sem tudok, az én fogadott testvérem, — az én jegyesem!

(Folytatása következik.)

ANTIFER MESTER CSODÁLATOS KALANDJAI.

VERNE GYULA legújabb regénye. Fordította Huszár Imre.

(Folytatás.)

No, de hát végre Énogate és Juhel egybekeltek és a Hautes-Salles utcái ház két szobája helyett ezentúl csak egyben laktak. Csakis azért mentek el némelykor hazulról, Nanon kíséretében, hogy néhány órát töltsenek a legjobb embernél: Trégomain barátjuknál. Itt sokszor beszélgettek Antifer mesterről és szomorútkodtak ingerült és levert állapot fölött. Antifer Péter Servan Malo többé ki se ment hazulról és senkivel sem érintkezett. Vége volt a sétáknak a bástyákon vagy a kikötő rakpartjain, a pipával a szájában. Az ember azt hihette, hogy szegyelte magát a városban mutogatni ilyen hallatlan fölsülés után... és ebben volt is valami.

— Félek, hogy az egészségi állapota rosra fordul, — mondá Énogate, a kinek szép szemei elszomorodtak, mikor a nagybátyjáról beszélt.

— Én is attól tartok, leányom, — viszonzá Nanon, — és mindennap kérem a jó Istent, hogy adja vissza legalább némi részben a bátyám nyugalmat.

— Az átkozott pasa! — kiáltá Juhel. — Mi szüksége volt rá, hogy a millióival így megzavarja az életünket.

— Főleg az olyan milliókkal, a melyeket nem találtunk meg, — mondá Trégomain Gildas. — Pedig mégis... léteznek valahol... és ha az utolsó jegyzeteket végig el lehetett volna olvasni...

Egy napon a «dereglys» így szólt Juhelhez: — Tudod-e fiam, miről gondolkozom?... Miről gondolkozik, Trégomain úr?

— Arról, hogy a nagybátyád tán nyugodtabb volna, ha megtudná, hol van elrejtve a kincs, ha mindjárt nem is kerithetné a birtokába soha.

— Lehet, hogy úgy van, Trégomain úr. Az teszi őt dühössé, hogy a kezében volt az okirat, a mely a negyedik sziget fekvésére vonatkozó adatokat tartalmazta és hogy a végsozrait nem lehetett kibetűzni.

— Pedig ez a legutolsó sziget lett volna! — kiáltá a «dereglys». — Az okirat e részben minden kétséget kizár...

— Különben a nagybátyám megtartotta az okiratot. Folyvást a szemei előtt van, minduntalan újra meg újra átolvassa...

— Mindhába, fiam, és fájdalom, bele kell nyugodnunk a balsorsunkba! Soha se fogjuk megtalálni a Kamik pasa kincsét... soha.

Biz ez rendkívül valószínű volt.

Említsük meg, hogy st.-malói barátaink néhány nappal a menegző után megtudták, mi történt azzal a nyomorult Szaukkal. A gazember azért nem előzte meg Antifer mestert és társait Spitzbergben, mert el hagyta magát csipetni Glasgowban, épen abban a pillanatban, mikor hajóra akart szállni, hogy elutazzék Norvégiába.

Az egész gyülekezet hazakísérte a jegyeseket.

Énogate végig sétáltatta az újját a kijelölt utirányon.

Az olvasó még bizonynyal emlékezik, mily föltűnést keltett a tisztelendő Tyrcomel úr esete és az ellene elkövetett merénylet. Az edinburghi rendőrség nem is nyugodott, hanem mindent elkövetett, hogy kézre kerítse a merénylőt, a kinek igen szabatos személyleírását megkapta a clergy-mantól.

Szauk a merénylet utáni reggel vissza se ment a «Gibb's Royal Hotelbe», hanem egyenesen fölült a glasgowi vonatra. Azt remélte, hogy a kikötőben fog találni a hajót, a melyen elutazhatik Bergenbe vagy Drontheimba. A helyett, hogy Skótszország keleti partján szállna hajóra, mint Antifer mester, nyugati partokról akart elindulni Spitzberg felé. Az út hosszúsága körülbelül egyenlő és biztosra fogta, hogy a Kamik pasa törvényes örökösei előtt fog eljutni a célhoz.

Szerencsétlenségére egy álló hétig kellett várnia Glasgowban, míg hajó indult volna el Norvégia felé, és az emberi igazságszolgáltatás szerencsésére, ráismertek abban a pillanatban, a mikor a hajóra akart szállni. Azonnal elfogták és több évi börtönrre ítélték, a mi által megkíméltett a Spitzbergbe való utazástól — a miből különben se lett volna haszna.

Az Oman-öbölben kezdődött és a sarkkörtengeren végződött kutatások összes eredményeiből azon következtetést kellett levonni, hogy a kincs minden esetre ott fog maradni, a hol azt

roszul inspirált tulajdonosa valamely sziget szikláira alá elásta. E miatt pedig csak egyetlen ember nem fog panaszkodni, sőt áldani fogja az ekeket. Ez az ember a tisztelendő Tyrcomel úr. Egy bünt csak egy frankkal számítva, mennyi bűn követettett volna el a világon, ha a pasa kincsei szétterjednek a gyarló emberiség közt!

E közben a napok multak. Juhel és Énogate zavartalan boldogságot élvezhettek volna, ha a nagybátyjuk valóban siralmas állapota nem szomorította volna őket. Másfelől a fiatal kapitány nagy szívszorogások közt gondolt arra a pillanatra, mikor kénytelen lesz elhagyni a nejét, a családját, a barátait. A Le Bailiff ezeg háromarbozoz hajójának építése gyorsan haladt előre és, mint tudjuk, a hajó másodkapitányi állása Juhel számára volt fontartva. Hat hónap múlva ezen a hajón India felé fog vitorlázni.

Juhel gyakran beszélgetett e dolgokról fiatal feleségével. Énogate mélyen elszomorodott, mikor eszébe jutott, hogy el kell majd válnia a férjétől. De a kikötővárosokban a családok hozzászoktak az ilyen szomorú viszonyokhoz. Énogate nem akarván maga miatt panaszkodni,

— Sark... sark... mondá magában gyakran. — talán épen ez a szó a rejtély kulcsa!

Sokszor beszélt róla Trégomain Gildással is, a ki helyeselte, hogy Juhel törí a fejét a találynyn, mióta az érdemes «dereglys» többé nem vonta kétségbe a milliók létezését.

— Azonban, fiam, bele ne betegedjél valahogy a nagy fejtörésbe...

— Ej, Trégomain úr, biztosítom önt, hogy nem magamért teszem... Annyit törődöm én azzal a kincsesel, mint a tavalyi hóval... de a nagybátyámért teszem...

Igen, a nagybátyáért, Juhel!... Mert igaz is, hogy nehéz megbarátkozni azzal a gondolattal... hogy ott volt a szemed előtt... a kezében ez az okmány... és még se voltál képes elolvani a legényegesebb részét... E szerint semmit se találtál?...

— Semmit se, Trégomain úr... pedig a mondatban ott van ez a szó «mértani» és az okmány nem ok nélkül jelzi valamely mértani összefüggés létezését... Aztán valamely «vonal húzandó»... de milyen vonal?

— Persze ez a nagy kérdés! — mondá a «dereglys».

— És főleg ez a «sark» szó, a melynek nem bírom kitalálni a jelentését!...

— Milyen kár, fiam, hogy én egy cseppet sem értek az egész dologhoz!... Talán a segítségedre lehettem volna.

Két hónap mult el. Semmi se változott Antifer mester kedélyállapotában és a föladat megfejtése se haladt előre, egyetlen lépéssel sem.

Október 15-én Énogate és Juhel a villásreggeli előtt egymás mellett ültek a szobájukban. Kissé hideg volt és a kandallóban vigan lobbogott a tűz.

Az ifjú nő keze Juhelében nyugodott. Énogate a férjére nézett és látván, hogy az ismét gondolataiba merült, más irányba akarta terelni az eszméit.

— Juhelem, — mondá, — te gyakran irtál nekem ama szerencsétlen utazás alatt, a mely nekünk annyi gyötrelmet okozott! Szünet nélkül át meg át olvastam a leveleidet és meg is őriztem, gondosan...

— Azok a levelek most már csak szomorú emlékeket juttatnak eszünkbe, kedvesem...

— Igaz... de azért mégis megőriztem... és meg fogom őrizni halálomig... De e levelekben nem mondhattál el mindent, a mi történt és soha se beszéltél el nekem részletesen az utazásokat... Nem beszélnél el ma?...

— Mire való volna ez?...

— Arra, hogy nekem örömet szerezzen... Azt fogom képzelni, hogy veled vagyok a hajón... a vasuton... a karavánban...

— De kicsikém, egy földabrosra volna szükségem, hogy contról pontra kijelölhessem neked az utirányunkat...

— Nos hát, itt van egy földgömb... jó lesz ez erre a célra?

— Nagyon jó.

Enogate a Juhel írószekrényéről előhozott egy érczállványra illesztett földgömböt és oda állította az asztalra, a kandalló elé.

Juhel látván, hogy ez a multság nagy örömet fog szerezni Enogatenak, leült melléje, a földgömböt az európai oldalra fordította, az újjával St.-Malóra mutatott és így szólt:

— Induljunk!

Az egymás felé hajló két fej érintkezett és az olvasó ne csodálkozzék rajta, ha útközben néhány csók is elesant.

Juhel egy ugrással Franciaországból Egyiptomban termett, hol az utasok legelőszön Suezben megállapodtak. Aztán az útja végig vonult a Vörös-tengeren, kijutott az Indiai-tengerre és megállapodott a maseati Imam területén.

— Tehát Mascate itt van... mondá Enogate, és az első számú sziget nincs messze tőle.

— Kissé előbbre van, az öbölben.

Aztán Juhel egyet fordított a földgömbön, eljutott Tunisba, a hol Zambuco bankár csatlakozott hozzájuk. Végig ment az egész Középtengeren, megállt Dakrnál, átvágta az egyenlítőt, lefelé haladt a nyugat-afrikai partok mellett és megállapodott a majumbai öbölben.

— Itt van a második sziget, úgy-ebár? ... kérdé Enogate.

— Itt, kis feleségem.

Aztán ismét fölfelé kellett menni előbb az afrikai, majd az európai partok mellett, Doverig és innét tovább Edinburgba, a hol tisztelendő Tyrcomel úrral léptek érintkezésbe. Végre Juhel, éjszaka felé haladván a kezével, az újját a Spitzberg kopár szikláira illesztette.

— Ez a harmadik sziget! ... kiáltá Enogate.

— Úgy van, kedvesem, a harmadik sziget, a hol ezen egész ostoba utazás alatt a legkellemetlenebb csalódás ért bennünket!

Enogate elhallgatott és a földgömböt nézte.

— De miért választotta ki a pasa épen ezt a három szigetet... egyiket a másik után? ... kérdé végre.

— Épen ez az, a mit nem tudunk és a mit kétségkívül soha se fogunk megtudni!

— Soha?

— Pedig, a legutolsó okmány értelmében, ezt a három szigetet valamely földrajzi törvény köti össze egymással... Aztán ez a «sark» szó is győzti az elmémet...

Juhel e szók után, a melyek mintegy válasz voltak az annyiszor fölvetett kérdésre, ismét gondolatokba merült és úgy látszott e pillanatban, mintha elméje egész erejével igyekezett volna végre behatolni a rejtély titkába.

E közben Enogate közelebb húzta magához a földgömböt és végig sétáltatta az újját a Juhel által kijelölt utirányon. A mutatóujját legelőször Mascatera illesztette, aztán egy kanyarullal Majumba felé siklott el, majd ugyanazon

kanyarulatot folytatva Spitzbergre ért és még tovább folytatván a kanyarulatot, visszatért a kiindulási pontra.

— Nini! — mondá mosolyogva, — hiszen ez az utirány teljes kört képez, ti körben utaztatok.

— Körben?

— Igen... barátom... körben... körutazást csináltatok...

— Körutazást? — kiáltá Juhel.

Fölkelt... néhány lépést tett a szobában föl s alá s e szókat ismételte:

— Körutazást... Körben utaztunk!...

Aztán visszament az asztalhoz... maga elé tette a földteket... végig húzta az újját az utirányon és fölkiáltott...

Enogate rémülten nézett reá... Vajjon a férje is megtévedt-e, mint a nagybátyja... remegve, könyes szemekkel nézte minden mozdulatát.

Végre Juhel másodszor is fölkiáltott:

— Megtaláltam!... megtaláltam!...

— Mit?

— A negyedik számú szigetet.

A fiatal kapitány minden bizonynyal megzavarodott... A negyedik szigetet?... Hiszen az lehetetlen!

— Trégomain úr... Trégomain úr! — kiáltá Juhel és hirtelen kinyitotta az ablakot, látván a ház előtt elmenni a «dereglyést».

Aztán visszament az asztalhoz... az ember szinte az hihette volna, hogy beszélget a kártyapapírból készült földtekeivel.

(Folytatása következik.)

CSERÉP-EDÉNY ÁRULÓ CSERKESZEK A KAUKÁZUSBAN.

Kaukázusi fénykép után.

kiállításán lehetőleg mutassa is be. Hankó a régi iskolák közül többnek természetudományi gyűjteményeit átvizsgálván, mintegy 100, nagyrészen mult századbeli, kiállításra érdemes khemiai és fizikai eszközöket talált. Ez a 100 eszköz együtt teljes fizikai muzeum s megvannak benne mindazok az eszközök, a melyek segítségével a mult században a fizikát és khemiát tanították.

Különös érdekesek *Hataninának*, a hirneves debreczeni professzornak eszközei (légszivattyu, villamos gép, mágias lámpás), meg *Simándynak* az ördögösség hírében álló sárospataki tanárnak masinái, melyeket maga hozott Leydenből. A mult században és e század elején a nagyobb iskoláknak külföldön képeztetett mechanikusai voltak. *Kabai Mihály* debreczeni mechanikus mesternek és *Feitzelmayer János* pozsonyi mechanikusnak készülékei becsületre válnának sok jelenkori mechanikusnak. Az akkori professzorok közül többen maguk készítették eszközeiket. Érdekesek az a gyűjtemény is, melyet Hankó a Fabinyi kolozsvári egyetemi tanár szivességből bemutat. Egy 17-ik századbeli brassói alkhimistának laboratóriuma és könyvtára. A laboratórium vagy 20 darab üveg és agyag-készülék-ből, agyagból bevont gúrisi retortákból, aranyesinálásra vonatkozó praeparatumokból, olvasztó és gyújtó-lencsék-ből, a könyvtár pedig mintegy 70 darab, 15-ik és 16-ik századbeli s későbbi, a bölcsek kövének előállításáról szóló kéziratból és könyvből áll. Samassa József egri érsek jóvoltából és áldozatkészségből bemutatja a mult században nagyhírű egri csillagvizsgálónak vagy 15 eszközt. Hankónak az a szándéka, hogy kiállításra keretében azokat az eszközöket is bemutatja, melyeket jelesemberek készítették; ezenkívül bemutatja a magyar találmányokat és felfedezéseket is.

A kiállítás faluja. Már megkezdtek a kiállítási falu építését, a mely 25 különböző vidékről vett házból, templomból, község-házából, iskolából, stb. mutatja majd be minden apró részletét a magyarországi népeletet, a szokásokat, viseleteket, építő és berendezkedő módot. A kiállítás falujában bábuk laknak majd, de időről időre megújulnak a falu igazi népalakkal, a kik egyes szokást, ünnepet vagy mulatságot mutatnak be. Majdnem minden második hétre jut egy-egy ilyen népi ünnep, a melyeket az egyes törvényhatóságok közbejöttével rendeznek a kiállítás falujában. Ilyen lesz a kun lakodalom, a melyen kétszáznál többen vesznek részt, nagyobbára lóháton. Lesz továbbá sváb bucsu, szerb lakodalom, ergervideki bucsu, örmény esküvő, szász lakodalom, oláh szent-ünnep, hegyaljai szüreti ünnep, stb. Minden egyes ilyen ünnepen két-három száz ember vesz részt, díszes népviseletekben.

Készülő szobrok. A kolozsvári Mátyás-szoborpályázat nyertese, *Fadrusz János* szobrász javában dolgozik a szobor mintázásán. A főalakról, Mátyás király egykoru arcképe alapján, már több kisebb mintát készített. Ezek felhasználásával mintázza meg utóbb a király alakját. *Fadrusz* a földmívelési miniszter engedélyével Mezőhegyesre utazik, hol az állami ménésben a legjobb magyar lovakról

uszó-egyesület által rendezett nemzetközi uszóverseny jul. 28-án ment végbe a Balatonon, s a magyar uszók teljes győzelmével végződött. A Balaton átuszásától a külföldi versenyzők visszaléptek, s így csak egymaga *Székrenyessy Kálmán* indult délelőtt 10 óra 30 perczkor és este 7 óra 5 perczkor ért Balaton-Füredre. Székrenyessy nem most uszta át először a magyar tengert. A többi verseny két főszámában *Deutsch Gyula*, a Magyar Testgyakorlók Körének tagja lett a győztes, a minek annál nagyobb jelentősége van, mert mind a két versenyben *Neumann* a, a bécsiek legjobb uszójával, kellett megmérkőznie. Neumann egyetlen első díjat sem vitt ezuttal Bécsbe.

A lomboki hadjárat kintutetése. *Dr. Ujlaki Samu* lapunk közelebbi számaiban nagyérdéki részleteket irt meg arról a háborúról, melyet Kelet-Indiában, *Lombok* szigetén a mult évben a holland csapatok vívtak a fölkelő benszülöttekkel. E hadjárat emléktünetét a napokban tartották meg Hágában. Jelen volt az egész hollandi királyi udvar, a regens-királyné, *Vilma* királyné, a hadsereg és nagy néptömeg. Istentisztelet után a királyné maga tüzte fel a kintutetéseket az egyes győztes katonáknak összesen 42-nek. A kintutetettek között van *dr. Ujlaki Samu* hazánkfia is, ki mint a lomboki expedíció egészségügyi vezetője vett részt a hadjáratban. A királyné nyájasan beszélgetett Ujlakival s megdicsérette könyvét, melyben a hadjáratot ismerteti. A katonai ünnep után nagy népiünnep volt.

Az arab építészeti egyik remeke pusztult el Kairóban, jul. 30-ikán. Az *Abu-Halim* nevű nagy mecsetet tűzvész hamvasztotta el. A tűz egy mollah vigyázatlanágából keletkezett, a ki elfelejtette a közeli lámpásait eloltani. Az épületen kívül odaveszett több igen értékes szöveg, több száz darab nagy-beesű, régi arab kézirat és más műtárgyak.

Az olimpiai játékok fölelevenítése. Athenében a jövő év tavaszán fölelevenítik az olimpiai játékokat. Ez alkalomból restaurálják a *Stadiont*, a klasszikus játékerter, még pedig úgy, s hogy Herodes Atticus Kr. u. körülbelül 140 esztendővel márványból fölépítette. Egy *Aberos* nevű görög fél millió drachmát ajándékozott az átalakítási költségekért.

Új hasznos növény. Reunion szigetére *Jamaikából* egy *Sechium americanum* (Chocho) nevű növényt vittek, mely a leghasznosabb növények közé tartozik s igen könnyen tenyészik. Lúdtójas nagyságú s füge alakú gyümölese igen ízletes és tápláló; ezenkívül szárját és kacsait is meg lehet enni. Hatalmas gyökere szintén ehető. Egy-egy növény évenként 50 kiló annival ad. Felűnő és mellett, hogy a szár belsejében olyan röstszövet van, melyből nem csak kalapot, de csinos bőri ruhát is lehet készíteni, mivel ragyogó fehér színű s igen erős. Párisban az ilyen rostnak kilóját 70 frankjával fizetik.

Az állatkertben levő állatoknak, mint a hamburgi állatkert igazgatója legközelebb nyilvános előadásban kimutatta, többnyire egészen másként kell táplálkozniuk, mint azt a szabadban megszokták. A hangyász sem kap hangyákat és rovarokat, hanem hangyatojást, apróra vágott húst és más efféléket. A ragadozó madarak nem kapnak élő állatot, a rovarvörök rendszeren mesterséges, tejből és tojásból álló táplálékot kapnak, a növényevők pedig friss fű helyett szénát. Igen ritka eset az, midőn egy pár állat az állatkertben is ugyanazt kapja, a mit a szabadban. De így is drága tartásuk. Így például egy elefánt naponként 60-65 kg. szénát, 6-10 kg. répát, néhány kg. gabonát eszik s 200-260 liter vizet iszik meg.

Nevezetes énekesnő. Cannesben zárt társágban nagy sikerrel énekel közelebb egy *Amadi* nevű indiai hercegnő. Delhi királyi családból származik, az egyedüli keresztény családjában és állítólag közelebb körütra megy.

A spanyol regens királyné *San Sebastian* tengeri fürdőben mint uszó híres. Naponként egész sereg ember bámulja a partról uszását. Különböző merész uszó állandóan kísérik csónakkal, hogy baja ne történjék.

Zongoravásárlók egész bizodalommal fordulhatnak *Keresztély Sándor* budapesti minta-zongoraterméhez, a hol szükségleteiket teljes megelégedésre és igen juttányosan szereshetik be. Ezen czég felette előnyös feltételeket szab és teljes garanciát nyújt.

Uj róza. A Herkulesfürdő buzgó műkertészenek, *Gillemot Lajosnak*, sikerült egy egészen új és a legdivatosabb; azaz: *halvány-ujpiros* színű, rózsát, a *Madame Bérard* róza keresztkezéséből tenyészteni, a mely az anyarózsa tövstelenségét és annak leveleit, a *La France* róza kiváló illatával, mely az anyarózsa-ból hiányzik, egyesíti magában, *Gillemot* ezt az érdekes, ritka és pompás rózsát a jövő esztendőben a *millenium* alkalmával szándékszik kiállítani.

Nemzetközi uszóverseny a Balatonon. A magyar

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Vasút mentén.

A magyar királyi államvasutak, továbbá a győr-sopron-ebenfurti és eperjes-bártfai vasut állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok leirása.

Irtá
Ocskói Ocskay Gusztáv.

Ára vászonkötésben 1 frt.

A felső bíróságok gyakorlata.

Az Utmutató második kötete.

A Döntvénytár XXVII-XL. kötetének tartalommutatója.

Kiadja a «Jogtudományi Közlöny» szerkesztősége.

Ára fűzve 1 frt 50 kr.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

AZ ÁRPÁDOK TÖRTÉNETE.

IRTA

SEBESTYÉN GYULA.

Ára fűzve 1 frt 50 kr. Ára fűzve 1 frt 50 kr.

Tartalom: Előszó. — A pogány magyarság kora. Az őshazától az új hazáig. — A pogány böskör mondávilága. — A pogány magyarok műveltsége. — A magyar ker. egyház és királyság megalapítása. — A magyar királyság megalapítása. — István király utolsó évei és halála. — István király egyházi és állami intézkedései. — Imre királyi és Gellért püspök. — István király utolsó évei és halála. — A magyar királyság küzdelme a nyugati és keleti császársággal. — III. Henrik eszár támadásai hazánk ellen. — I. Béla és családja elhárítja a német támadásokat veszedelmek. — Szent László király. — Kálmán király. — Kézdiváralja a görög császársággal. — III. Béla király. — A magyar királyság hős korának mondávilága. — Az arany bulla és az utolsó Árpádok. — IV. Béla király és az arany bulla. — IV. Béla és a mongol vész. — Az utolsó Árpádok. — Az Árpádok öröksége.

Hirdetések felvétetnek a «Vasárnapi Ujság» kiadó-hivatalában, Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám alatt.

WEINWURM ANTAL

fényképész első magyarországi chemigraphiai műintézete Budapest, IV., Károly-utca 3.

Készít mindennemű czinkedései díszes, autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia után. Alaprajzok, térképek, házi- és üzleti fototipográfiái után a legújabb nyomatokban sokszorosítottatnak.

Külön berendezés házonkívül való fényképfelvételekre.

KURCZ LIPÓT és TÁRSA

photocinchographiai műintézete Budapest, VIII. Szevárdi utca 18.

KÉSZIT

mindennemű nyomtatványhoz szükséges

CLICHÉKET

Chemigraphia, chromotypia, photofautotypia, FOTOMETZSET STA. utján.

TÉRKEPEK, TERVEZETEK, ALAPRAJZOK

photolithographiailag legújabb és legújabb sokszorosítottatnak

Tudaki megrendelések pontosan és juttányosan eszközöltek.

A főváros legszebb látványossága

az Andrássy-út végén

Feszty Árpád óriási körképe:

a magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 méternyi e czétra szőtt vásznon s a hozzá épített koralaku palotában a magyaroknak a volzéi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetűnő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradvékával.
3. Latoroz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelm-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal.
5. A nőrablás.
6. A pogány magyarok fehérülő-áldozata. A táltos, a kádár, tánczos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rózsáság, Lovácska, a munkási várhegy, a Latorca-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérőföldre terjedő messzeségben látható.

Látható délelőtti 9 órától esti 6 óráig. Este villamvilágításnál.

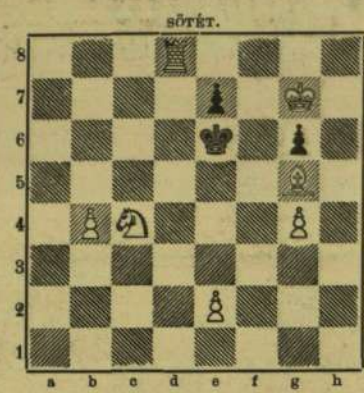
Belépő díj 50 krajczár.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Dr. GÖTTMANN, a kolozsvári egyetem derék tanára, ki számos orvostudományi értekezést írt magyar és német nyelven...

SAKKJÁTÉK.

1905. számú feladvány. Galitzky W. A.-tól.

Világos indul s az ötödik lépésre matot mond.

Az 1896. sz. feladvány megfejtése Pradignat E.-tól.

- 1. Vh8-es e2-el V (a) 1. Ke5-f5: (b) 2. Hf5-d4 ... Vel-e3: 1. Fe7-h4 stb. 3. Fe7-f6+ ... Ke5-d5: 4. Vc8-c6 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. - Andorfi S. - Kovács J. - Eördög János. - Stefankó L. - A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 29-ik számában közölt képtalány megfejtése: A gyerekek öröme a fürdés.

Heti naptár, augusztus hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, Izraelita. Lists dates and corresponding religious observances.

Szép Balaton. Hangulatosan kezdődik, de csakhamar meglankad. Fenyvesek közt. A második és harmadik strófa elég csinos.

Heine dalaiból: A sárga lomb megrezdül. Éjszaka. Határozott tehetőség mutatnak. Kitarással, gyakorlatlalt, komoly tanulmányokkal fordítjukból jó műfordító válhatik.

Elvesztett fogadás. Szatira van benne, de költészet kevés.

Megkérdézem a szívetem. A közölhetők közé soroztuk.

Népdalok. Elég jól hangzanak, de nagyobb értékük nincs. A második pedig egyszerű átirása Petőfi híres versének (A faluban utcahosszat). Biztatja a cigányt, hogy huzza, minél hevesebben, hogy szíve meg ne repedjen.

'S há tán mégis megrepedne, Húzdál annál jobban! Ne tudja meg a csalfa, Hogy érte búsanlan.'

Méreges. Nem áll iradalmi színvonalon. Egy muzsafi. Nekünk úgy tetszik, hogy a szatira fullánkja félig maga a szerző ellen fordult; legalább a két utolsó sort így fogjuk fel.

Touristák és távlovaglóknak. Hozzáuk érkezt, teljesen bízva tudósítások szerint a Kwizda-féle kőszívny-fluid legjelentékenyebb turisták és lovaglók által farszót utak megtétele után jelentékeny sikerrel alkalmaztatik.

Kinek van szeplője?

vagy bármí folt, vagy pattanás az arcán? Az teljes biztonságfordulhat annak eltüntetése végett a világhírű Serrail arczenkőcsőhöz,

mely nemcsak eltávolít mindenféle bőrtisztálanságot, hanem az arczsbőrt vakító fehérre, tisztává és üdévé teszi.

Kapható Budapesten: Török József gyógyszerész úrnál és minden magyarországi gyógyszerésztárbán.

Rozsnyay Mátvás gyógyszerész, Aradon.

Hűsítők, élénkítők és erősítők a ROWLAND'S KALYDOR

tulajdonosai, az arcz, kezek, karok s a hólyagoknak egyéb, a napfény és a porok által keltett betegségeire. Megakadályozza és eltávolítja a szeplőt, napégést, rozsgát, ráncokat, stb.; enyhíti és gyógyítja a gyulladást, rovarcsípéseket, bőrkütségeket stb., a bőr gyöngyösdé és a szőp töseit s annak bájos színt kölcsönöz. Ártalmatlan-gáért jóállás. Kérjük a gyógyszerésztárbán Rowland's Kalydor-ját, 30, Hatton Garden, London, s mellőzünk a Kalydor-utánzásait, melyek a bőrre és arcz-színre ártalmas saványi mérget tartalmaznak.

Villámhárító Villámhárító

kütnő szerkezet, szolid kivétel biztosítja, mindennemű zúrással szembeálló és telephon, valamint villanyvilágítás-be-rendezéseket és erőváltási munkákat olcsón eszközöl.

DECKERT és HOMOLKA

Gyár: VI. Isabella-utca 88. BUDAPEST, V., Dorottya-utca 8

Prospektusok, költségvetéseket és képes katalógusokat ingyen.

Schering-féle Condurango-bor

újabb időben idült gyomorbetegségek, gyomorhurut (gymoropneumia) esetében, mint enyhítő szer a legelterjedtebb alkalmazásra alkalmas.

Schering-féle Pepsin-essentia

Dr. Liebreich Oskár tanár utasítása szerint. Emésztési zavarok, az emésztés renyhessége, zaha (gyomorégés), gyomor-nyálkásodása, és az írásbani mértékellenesség következményei stb., ezen kellemes ízű essentia segítségével rövid idő alatt megszüntethetők.

Schering's Grüne Apotheke, Berlin N.

Raktárak Ausztria-Magyarország legtöbb gyógyszerésztárbán és nagyobb drogériákban.

LIPIK

JODFÜRDŐ (SZLAVONIÁBAN). Kitértve: Budapest 1885. London 1892. Bécs 1894. Róma 1894.

Vasuti állomások: Pakráz-Lipik (déli vasut) metentérfi jegyek 33% árleengedéssel és Oknesan (m. á. v.) zónatarifa.

Egyetlen jódos alkalmos hóforrás a kontinensen. Állandó hőfoka 64 C. Hegyek által védett égjár.

A lipiki hévíz nagyon-yiségű natron-tartalmú (magyar Bms.) valamint magas hőfoka és jódos ószekötetéseinek fogja ívo és furdőkrákát a legjobb sikerrel használhatik a test nyak-hátyátjának mindenemű kuratos bántalmáinál (gyomor-, bel-, gepohurut stb.); ósitos és kőszvényes bajoknál e forrás első helyen áll az európai források között, valamint migrig-és vérhajókna, görvélykórna, izzadmányoknál stb. Mint hivatalos furdőforrás Dr. Maxschalko Tamás miklósi.

A legnagyobb fényvel és pompával berendezett és szinpaddal ellátott gyógyterem, valamint hasonló nagy fényvel kiállított ny étterem és kávéházi helyiségek, jacuzzi, szauna, masszázs, valamint a legújabb kárpótlás, len kiterjedt árnyékos park, mely law-tennis pályát, vízdíját, tekepályát, tornaterét stb. tartalmaz. Pompás és nagy fedett sétány, busz-helyiségekkel, a legnagyobb luxussal és kényelemmel berendezett puccellán, márvány és iszapos furdők, terjedelmes furdőmedencék (Tepidarium).

Jódvíz-szétküldés mindig frisse töltesben az igazgatóság által. Fővárt Magyarországon: Szeskuty L. Budapest; Ausztriában: Ungar S. Bécs, Jacuzzi-terem: A. Matzold, Henrik Bécs, Tschubben, valamint minden nagyobb drogériánál. - Bármely felvilágosítással készséggel szolgál a lipiki furdőigazgatóság.

Legjobb és leghíresebb pipere hölgyor: a La VELOUTINE

Ch. Fay Veloutine, eredeti minőségben kapható. Vértessai Sándor udvari illattára, Kristóf-tér 8. Budapest.

Tessék mindig határozottan kérni:

A valódiság és jószág igazolásul főleg tessék figyelni a fediely feltaláló névrására kék írásban.

Alkalmos hűsleges pillanat alatti készítésére, levelek, főzelekek, mártások és mindennemű húsételek javítására. Kütnő erősítő szer betegeknek és áldtlóknak.

A Pozsonyi Kereskedelmi Akadémia,

melynek végbizonnyitánya egy évi önkéntesi katonai szolgálata jogosít, és melynek eddig végeztet tanuló legelső rendű kereskedő, gyári és bankári cégeknek vagy közhivatalokban és a mezőgazdaságban nyertek alkalmazását, 1895 szeptember 1-én 11-ik évfolyamát nyitja meg.

Az intézetet a múlt isk. évben 275 tanuló látogatta, köztük 211 vidéki, kiknek jó családotknál való elhelyezése ügyében az igazgató készséggel jár a szülők kezére.

Minden íránt tájékoztató évi jelentés levelöz lapon is kérhető. Pozsony, 1895 július hó. JÓNÁS JÁNOS igazgató.

Tekintszen reám

nagy irás hölgyekre, kik mint én IRIS CREME-t használata

használatát. Tegyen csak vele egy kísérletet, a mint én azt tettem és győződjék meg önön maga, hogy arczszíne hófehér és kifig-szerűen tisztá lesz, hogy bőre básonyulavá lesz, hogy ráncok és redők, a korán bekövetkező jelei az öregedésnek, idejében való használat esetre emésztimák, az arcz megfogyik. Mily kellemetlen a nyers, szárazított vagy érdes bőr, feltört, fagyárgatásokkal telt kez, vörös arcz, vagy mikor a bőr és az visszat. Használjon szentel csak IRIS CREME-t a kellemes szag miatt és ezek mellenségek azonnal megszűnnek. A használat feltűnően gyors és lényeg megfoly. Rendelésre küldés nem lehet, hanem az ütem követelmény.

IRIS CREME-t minden család pipereasztalán legyen naponta való használatra. Sokkal könnyebb bájoknál elejtenni és azokat képtelenség alkalmából megszüntetni, mint a már nagyobb mértékben megfogyott állapotban.

IRIS CREME-t teljesen ártalmatlan, ment mindenféle olaj- és színezéktől s soha nem okoz foltokat a fehérméltékben vagy a ruháiban. Igen takarékos, hónapokon át is ellát. Kapható minden gyógytárbán, jobb drogériákban és üzlet-szer-tárakban, vagy 1 fjt elejtve beküldése esetén közvetlenül a gyóroskótt Weiss és Co. gyógyszerekek, Giessen. Fiókraktár: Bécs, I. Kärntnering 6. Fióraktár Magyarországon: Török József gyógytára.

eredeti genfi goldin-remontoir-zsebóráimat.

Pontosan szabályozva. Ezen órák elegáns tokjuk által tűnnek ki, mely a valódi arany órákhoz hasonlóan, abszolút változatlanosságban marad a művészsleg vesztőit.

Különösen kiemelem a szerkezet minőségét, mely jeles összeállítású folytan a por behatása ellen teljesen véde van, miáltal minden, eddig kereskedésbe hozottakat messze felülm.

Minden órához, melynek pontos járásáért három évi írásbeli jótállás vállaltatik, az óra számvál ellátott bizonyítvány mellékeltek.

Darabonkénti ára 3-szoros goldin-képenynyel frt 6.50. Valódi goldin-óralanszer, biztosítéki karabélyval és elegáns függelékekkel, sport- tagozott, marquis- és pancél-jellegben, frt 1.20.

Az ismeretes Roskopf F. E.-féle remontoir-horog-órák, valódi nikel-teljes, elpusztíthatlan szerkezettel, pontos járásral, frt 10.- csak a meddig a készlet tart. Kaphatók a valódi svájci zsebórák szállítókárában.

Silberberg Leon, Bécs, I. Fleischmarkt 5/VII. Szállítás utánvétel mellett. - Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Fontos gyomorbetegeknek!

a Barella P. F. W.-féle

Világi gyomor-por.

Kitértve. Páris 1889. Genf 1889. Brüsszel 1891. Magdeburg 1893. Bécs 1891. London 1883. Chicago 1898. Kiváló eredményvel használtatik mindennemű gyomor-betegségek ellen, mint: gyomorgöres, gyomorsav, égés, ugyancsak veses- és hólyagbajoknál, megemésztési zavarokkal mindennemű fájdalmak.

Valódi csak dobozokban 1 fjt 60 kr. Berlin S. W. P. F. W. BARELLA Francia orvosi társulatok tagja.

Raktár Budapesten Török József gyógyszert. Király-utca.

Advertisement for KWIZDA FERENCZ JANOS Restitutionsfluid and Korneuburgi marha-táppor. Includes product descriptions, prices, and contact information.

BORSZÉK (Csik vármegye, Erdély.)

Elsőrangú gyógyfurdő 900 méter (2750 láb) magasságban, beláthatlan ösfevnyeknek alsóbb (zervezetekl) mentes régiójában.

Borszék gyógytényezői: havasali klímája, tiszta, ozondu levegője, páratlanul gazdag bőségű, kütnő gyógyereji vasas- és más vegyi összetételű borviz-ivókutai, számtalan szénvasas hideg lóbogó-furdők, vasas lápfurdők, szénvasas melegített kádfurdők, jól berendezett hidegvíz-gyógyintézet, massage és villamos.

Borszék a hazai és külföldi orvosi tekintélyek által javalva van: mindennemű vérszegénységűnél, sápkórna, gyomor- és bélbántalmak-, emésztési zavaroknál; a vese és hólyag idült bántalmainál; tüdővérség testalkatuknál föllépő száraz köhészelés, vérkőpés, tüdőszénhurut, idült hörög és gégehurut ellen, idegbajoknál, női betegségekűnél, tulizás, serofula, rheuma, köszvény ellen, izzadmányok felszívódására, gyúris, mint hatalmas edző, erősítő.

Borszék kütnő üdítőhely. Egyetlen furdő sem dicsőíthetik közel és távolban annyil kellemes kiránduló helylyel, mint Borszék. - Borszéken a furdőidény kezdete június 15-én s vége szeptember 15-én.

Utazás Borszékre: A borszéki furdőidények szállítási gyóroskói vállalat eszközli, melynek kényelmes fogatni az utjában köbtöt szerződés értelmében a szászregényi vasuti ványtót lovakkal, meghálás nélkül szállítják a vendégeket. E gyóroskósi június 1-től augusztus 31-ig (földidény) még vendég hányfában is naponta közlekednek. A június 15-30. és szeptember 1-15. (első- és utóidény) időre szintén a gyóroskósi-vállalat van a vendégek szállítására kötelezve.

A gyóroskósiakra (egyes tölvs vagy egész kocsi) előjegyzést tehetnek a vállalkozóknaál. Levél- és sürögnyezim: Miklós Görög, Szász-Régen. Viteledjakk szabályozzák.

A világhírt borszéki borviz minden köllőpépek által föllőgva, megszálltatva, óserre teljében huzatik forrásokba. A borvizre vonatkozó megrendelések Léász és Vengsz arczában Brassó központú, mint közlőpépek aláírásához, mely csak a rendelkezésűnél a borszéki és helyi raktárakból kérésre, jutányos áron kiszolgáltatik.

Megkérjük a borszéki megrendeléseit aláírt igazgatóság le teljesíti. Minden megkérzésre prospektus, kitértő és ártalmatlan szolgálat az igazgatóság vagy dr. Sülvassy János furdőorvos, Posta- és távíró helyben. Borszék, 1895 június hó. A furdő és ület igazgatósága.

BUDAPESTI CZÉGEK.

Jury-tag és több kiállításon kitüntetve.
BUCHHALTER-féle
 első magyar mű- és vegytisztító intézet
 Budapest, Ferencz-körút 20. sz.
 Férfi- és női ruhák, csipkék, függönyök, szőnyegek és minden e szakba vágó czikkék a legutányosabban tisztítottak.
 Posta ertesítés után a ruháért házhoz küldünk és vissza küldjük.

Herbster Ferencz
 mechanikus.
 Varrógép- és velociped-raktár.
 Akácfa-utca 5. sz., a népszínházal szemben. Ajánlja gazdagon felszerelt raktárát a t. közönségnek mindenemű, legjobban szabályozott varrógépekből. Javítások szilárdan, személyes felügyelet alatt teljesítenek.

FÖLDVÁRY IMRE
 férfitávirat- és fehérenemű-raktára.
BUDAPEST,
 IV., Koronaherceg-utca 11. sz., a főposta mellett és VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Saját szabászat. — Telefon. — Arjegyzék bérmentve.
 Csaknem 8000 nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) czéggel.

Fényképezeti készüléket
 műkedvelők számára, legújabb utalványosokat a tárgya rapid, kitérő szemüvegeket megvizsgált maximal-láshőmérőket, Aneroïd (légsúlymérőket) szabadalmazott rajzoszkópokat ajánl
CALDERONI ES TARSA.

Jósika Miklós regényei.
 80. 90. füzet.
 Új olcsó kiadás.
Regényes képletek.
 Második kiadás.
 Ara a két füzetből álló kötetnek 1 forint.

A Magyar Asphalt
 részvény-társaság
 Budapest, Andrássy-út 30
 elvállalja jótállás mellett legolcsóbban
 asphalt-burkolatok fektetését és nedves lakások, pinczék, stb. gyökeros száraztatását.
 Telefon.

A szénsavdus ásványvizek királya a

BORSZEKI BORVIZ
 kitünő gyógyviz és üdítő ital mindenütt kapható.
 Budapesti főraktár **RAJCS ZOLTÁN-nál**
 VIII. ker., József-körút 10. szám.

LUSER L.-féle turista tapasz.
 Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem, szemölcs és talp, valamint a sarok bőrkeményedései, továbbá mindenemű bőrelszarusodás ellen. A hatásért jótállás vállaltatik.
 Köz-ponti szétküldési raktár: **SCHWENK L.,** gyógyszerész, MEIDLING — BÉCS.
 Csak akkor valódi, ha minden használati utasítás és minden tapasz a mellettes védjeggyel és aláírással el van látva, azért is erre ügyelni kell.
 Gyógyszertárakban vásárolandó.
 Főraktár: Budapest, Király-utca 12. szám **TÓRÓK JÓZSEF** gyógyszerárában.

!!Korszakunk követelménye!!
 Egy fog 1 frt 50 kr.
FOGAK
 készíttetnek
GRÓSZ LAJOS
 fogtechnikai műtermében, Budapest, Magyar-utca 2. szám, a legjobb amerikai anyagból Egész fogsorokat ugyanezen arányban. 1878-ban al-pitott műtermem 1895 augusztus 1-én Kerepesi-ut 6. Kerepesi bazár II. emeletére helyezem át. Unnep és vasárnapon található d. u. 5-ig.

Nékülözhetetlen minden háztartásban!
Petroleumgáz-főző
 bél nélkül, nem füstöl, nincs korom, a láng tetés szerint szabályozható, a nyaralóban helyettesíti a kályhát. Ára 10 frt.
 Kapható csak **DESSAUER és MARKUS**
 gépüzletében iparszakmák részére,
 VI. ker., Lázár-utca 13. sz.
 Nagy választék mindenemű gépekből a papír-, fa-, fém- és pléhpari czélokra.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:
 A huszadik század szociál-politikájának történelme.
 Irta Kráilitz Lajos.
 Ára füzve 80 kr.
 Kelland L. Sándor.
MÉREG.
 REGÉNY.
 Norvégból ford. Ritoók Emma
 Ára füzve 1 frt 20 kr.
 Melyik erősebb?
 Eredeti regény.
 Irta ifj. Ábrányi Kornél.
 Ára füzve 2 frt.

WALLA JÓZSEF
 mozaik és csementáru-gyára
 építési anyagok raktára
 Budapest, VII. ker, Rottenbiller-utca 13. sz.

Vállalkozik:
GRANITTERAZZO, BETONIROZÁSOK, CSATORNÁZÁSOK, SZÖKÓKUTAK, CZEMENT-LAPOK és MOZAIK LAPOKKALI KÖVEZÉSEK elkészítésére stb.

Raktárt tart:
KERAMI LAPOK, KELHEIMI LAPOK, METTLACHI LAPOK, TERRACOTTA-ÁRUK, KÖFEDÉLPÉP, TŰZÁLLÓ TEGLAK, KÉMÉNY RAKVÁ- NYOKBÓL stb.

Gyári raktára a gartenau Portlandi cement és vízhatlan meszgyárnak.
 Nádforat, Stuccatur készítéshez

Specialista sérvkötőkben
 Cs. és kir. oszt.-magyar és belga királyi szabadalom! Kitüntetett Brüsszel 1893. arany érem és díszokmányokkal
KELETI-féle sérvkötő
 orvosi tekintélyek véleménye szerint a legtekélyesebb ezen nemben, nem csuszlik, nem gyakorol kellemetlen nyomást és eltávolítja az élszeri széri ezetenél fogva az eddigi sérvkötők hiányait.
KELETI-féle gumi sérvkötő
 idomítható pelottával, szarvasbőr védővel és biztonsági övvel.
 Árak: egyoldalu 6-8 frt. Kétoldalu 12-16 frt. Gyáramban készülnek ezenkívül: Műlábak, műkezek, egyenestartók (Hessing-féle rendszer) orthopaediai fűzők, haskötők, görcsérharisnyák és mindenféle gumi áruk.
 Megrendeléseket pontosan és díszretek eszközöl
KELETI J.
 kőszermű és orvos-székesi műszerész. Fűzők és sérvkötőműhely **BUDAPEST, IV. ker., Koronaherceg-utca 17.**
 Sebészeti műszer gyár: Régi posta-utca 4. sz. Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Sorsjegy-
 tulajdonosok! kik sorsjegyeiket el akarják adni, megkaphatják a teljes napi árt és visszavehetik ugyanazon sorsjegyeket kényelmes csekély havi részlet-törlesztésre.
Legnagyobb előleg értékpapírokra! Másutt elzárólagított sorsjegyek kiváltaknak és azokra esetleg nagyobb kölcsönt adok, vagy megveszem azokat a teljes napi árban és a felesleget kiadom.
Fleissig Sándor
 bank- és váltóüzlet, Bpest, Erzsébet-körút 2. ERZSÉBET-hiteles sora. lap kiadóhivatala

„Hungária kávé“
 százezrek által elismert legjobb tápszer, mely az ázsiai szemé kávét teljesen pótolja. A Hungária kávé minden háztartásra négy napi használatul a legmelegebben ajánlatik, mert ugy felnőttek, mint gyermekeknek a gyomorból és belekből a nyákot és minden az emésztést akadályozó anyagokat eltávolít, a gyomrot és vért tisztítja. táplál és erősít. Mint háziszser kitérő sikerrel használattik: étvágyhiány, gyomor- és bélhurut, gyomor- és fejfőres, gyomorégés, gyomortól eredő fejtájás vérszegénység, ámatlanság ellen; enyhülést eredményez aranyér-, ideg-, sziv- és tüdőbajoknál. Igen jó hatást gyakorol RHACHITIKUS gyermekeknek és ezek tartós bélhurutjánál.
SÚLYOS BETEGSÉGEK UTÁN
 val nem elhetnek, a Hungária kávé rendkívül erősítőnek és táplálónak bizonyult, sőt a betegségek tartama alatt ezen kávé az egyetlen, mely a kellemes zamata és jó íze **A BETEGET FELÜDÍT.**
 1 kiló ára 1 frt 20 kr. Megrendelhető postán utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése mellett:
SZALÁDY ANTAL gyárosnál, Budapest, Andrássy-ut 86.

VASÁRNAPI UJSÁG

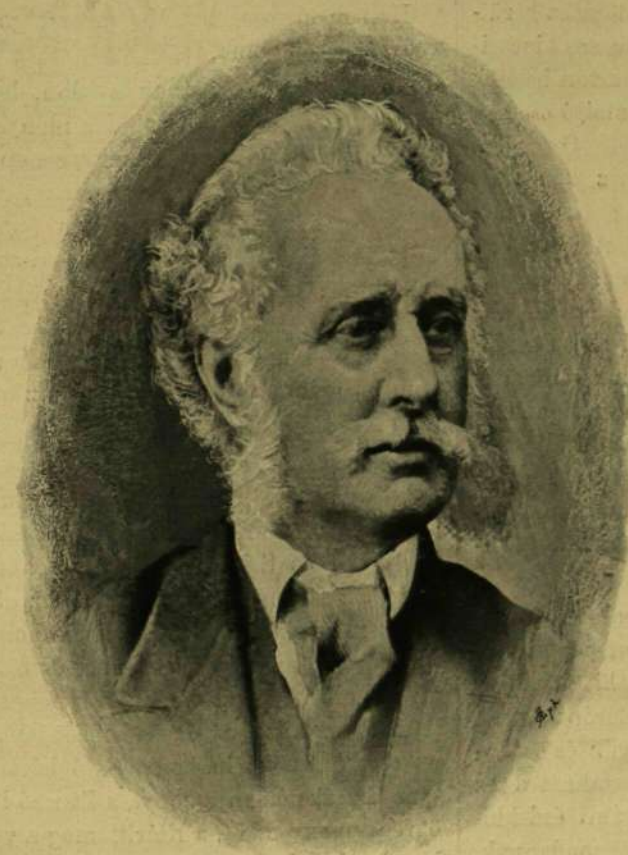
32. SZÁM. 1895. BUDAPEST, AUGUSZTUS 11. 42. ÉVFOLYAM.

Műhelyi feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre - 6. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félre - 4. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5. frt félre - 2.50 Képföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldi is csatlakozó.

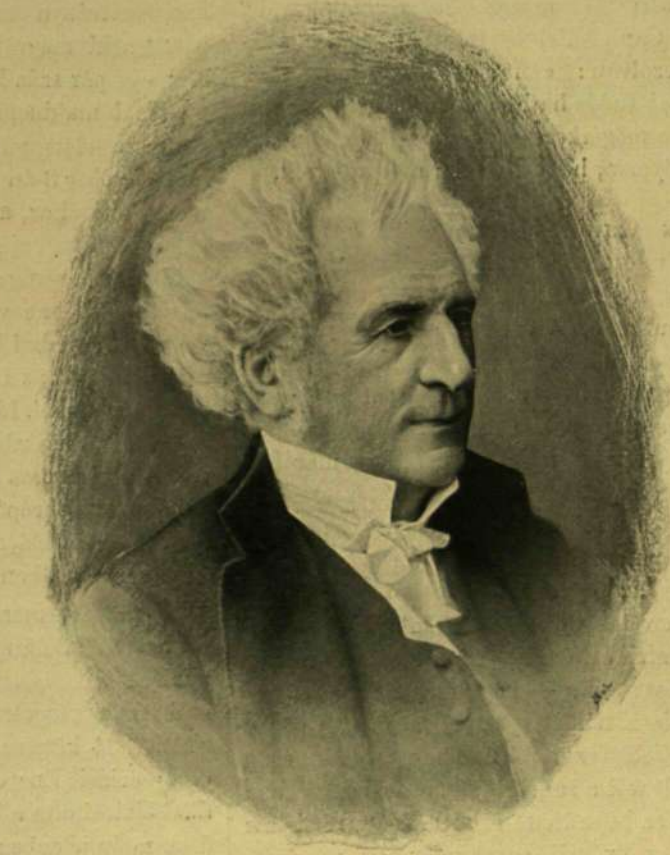
KÉT ANGOL TUDÓS.
 Brian Hodgson és Salamon Caesar Malan.
 A múlt 1894. év folyamában két nevezetes és nagy tiszteletben álló tudós halt meg Angliában. Reánk nézve is különösebb érdekű ez a két haláleset, a mennyiben néhai Kőrösi Csoma Sándorunk ezzel a két férfival volt utó-jára személyes érintkezésben; sőt egyikükkel baráti viszonyban is állott. Csomát 1842-ben temet-

Társaság Hayleybury kollegiumába került, hol a távoli keleti szolgálatra képezte ki magát. 1818-ban lépett hivatalba Bengáliában; tevékenysége és ritka értelmi adományai csakhamar feltettek; már 1820-ban a nepali követséghez neveztetett ki titkárnak, hol ezen minőségben tíz évig működött; majd főnöke távoztával őt alkalmazták e fontos diplomáciai állás betöltésére. Nepal királyság a keleti Himalayák alatti területen fekszik. Fővárosa Kathmandú. Brian Hodgson

Nem lehet feladatunk e helyen részletesen ismertetni e nevezetes férfi élete folyását, melyről épen most készül egy egész kötetnyi könyv az oxfordi Sir William Hunter tollából, a ki Kőrösi Csoma Sándornak is nagy méltányolója volt. Csupán annyit említenk, hogy Brian Hodgson később még kedvezőbb körülmények közé jutott tudományos hajlamainak kielégítésére. A kelet-indiai birodalom válságos körülményei közt, nevezetesen az első afgán háború alatt teljesített

BRIAN HODGSON. (1800—1894.)

SALAMON CAESAR MALAN. (1812—1894.)

itt mint követ tizennégy évig szolgált. 1844-ben elnyerte a rangjához mért nyugdíjat s visszatért szülőföldjére, Angliába. De régi emlékei s a regegyes Kelet iránti vonzalma arra határozták, hogy másfél év mulva ismét visszatérjen a Himalayák vidékére, a hol az angol terület határvárosában, Nepal közelében, Dardsilingben, mint magánzó 1845-ben letelepedett, s tizenkét éven át ott folytatta természettudományi, néprajzi és nyelvészeti tanulmányait, melyeket annak idejében már Kathmanduban is fényes eredményekkel végzett s aztán a Keletindiai diplomáciai működéséről nem akarunk részletesen szólni, — csupán annyit említenk meg, hogy magas állásában készültéget s hajlamát arra használta, hogy Európának déli Ázsiára vonatkozó ismereteit gazdagítsa. Terjedelmes monographiákat írt, a melyeknek száma meghaladja a százhetven különálló munkát; azonkívül irodalmi és természettudományi gyűjteményeket küldött Angliába, Párisba s más európai múzeumoknak. A British Múzeumnak több mint tízezer természettudományi tárgyat ajándékozott; a Magyar tudományos Akadémia könyvnyel művelt.